

לשרשי דמותו של גאון מופלא בנם של גדולים

חידה נעלמה

הרב מ. ברמן

לא סוד גדול הוא שהגאון רבי דוד יצחק מן זצ"ל חוצב משרשי עליון. ראש וראשון לממלכת התורה שהקים הגאון הגדול רבי מרדכי מן זצוק"ל בעשר אצבעותיו. מנכדיו הגדולים של הסבא הדגול הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצוק"ל שבזיעת אפו חולל והשיב עטרת נובהרדוק לאיתנה בארץ הקודש. ולמעלה בקודש חותנו הסבא קדישא הגה"צ רבי דוד יצחק מגן זיע"א שנודעו קדושתו וצדקתו כפי כל בני דורו - שעל שמו נקרא.

אך למרות כל זאת, רבי דוד זצוק"ל בכל שנות עלייתו למראשית העפלה בסולם הגבהות, שליבה אחר שירש מבית אבא, ולנטוע בהם אילנות פאר לדורי דורות, בכח העמל והארה, השליטה והמחשבה, ובמיוחד בכח התורה העריכה. ועם זאת נותר דורינו דור יתום, שנחשף למול אחד היהלומים הבהקים שזוהרו ניכר בי"ח ספריו, ובמאות רבות של תלמידיו, עוז ותעצומות כדמותו הזוהרת של רבי דוד - כחידה בלתי פתורה...

לפנינו שלשה תיאורים מהווי חייו, אלומות אור בזהירות, שישפכו אור להאיר חידה סתומה זו לפחות עד כמה שיד בן אנוש משגת.

א. ליל שבת קודש, היכל הישיבה בכפר חסידים.

המצוקה הולכת וגוברת. הקשיים שנערמים בזה אחר זה, מחזקים את תחושת ה'אין מוצא'... החגורה הולכת ומתהדקת, היא מקיפה כבר כמעט מכל עבר, ולא מותריה פתח למילוט. בכל שלב ושלב מתחדדת ההרגשה, כי רק פתרון גאוני מבריק יוכל להניח את הדעת בעת הזאת, וכשם שהדילמה הקשה נוצרה בעקבות תמיהות ותהיות שנערמו בגאוניות בזו אחר זו...

ליל שבת קודש, הגאון רבי דוד פוסע בנחישות, במעלות היכל הקודש, וניצב על עמדו כשפניו אל הקהל. התחושות של

הציבור מתחדדות, המאזינים, בני הישיבה, ערוכים לכך שהם אמורים להיות שותפים שוב, בחויה רוחנית שאין כמותה. האזניים כרויות שלא לאבד שום שלב, והלב דרוך, לקלוט את המעמד במלא עוצמתו, והנפש מתרחבת לחזות בכבוד התורה שאין לו תחליף.

החומש נפתח, ועימו נפתח נפרץ המעיין המתגבר, הפסוקים נקראים, כמו ניצבים הם הכן לקראת הטיפול המסור, הליטוש והבירור אותו הם עומדים לקבל בשלב זה, עדיין הכל בהיר שריר וקיים, הציבור מנסה לשווא, לזהות מעצמו, מהו הכיוון דרכו יפרוץ הקצף, במה דברים אמורים.

לא ניתן זמן להרהורים, השאלות נערמות בזו אחר זו, 'מן הקל אל הכבד' - זהו המסלול, דרכו יפסעו השומעים, יד ביד, אוחזים ביד מלך - מאן מלכי רבנן, הפסוקים נאמרים שוב ושוב בהטעמה לדיוקי המילות, כאשר התמיהות הולכות ומתחדדות, כל קושיה מגמדת את קודמתה, מפרשי התנ"ך נזעקים לעזרה, אך שבים מהם עם פנים נוספות לתהיות ולתמיהות, המצוקה גוברת, תחושת ה'אין עונים' מתחדדת. כל קושי שמתווסף מותר רשם נוסף של פליאה נשגבה, תמיהה עצומה, ובהיכל הישיבה כמו זועקת מאיליה זעקה אילמת - היתכן?! כל שלב בשיעור, סוחף עמו רובד נוסף מן השומעים, אל זרועות הייאוש מלמצא מוצא, מן המצב הסבוך אליו נשאבו זה עתה, פסוקי התורה כמו זועקים לעזרה. בני הישיבה נעים במקומותיהם בתחושת אי נוחות כאמורים - מה יהיה?? וראש הישיבה, הוא עדיין מוסיף נדבך נוסף של קושי, אשר אינו מותר עוד איש בשלוותו, הקושי במלא עוצמתו, הגאונות בהתגלמותה!!

מימין: מרן הגאון רבי אליהו לופיאן זצוק"ל, רבי דוד, חותנו הגאון רבי אליהו מיסקובסקי זצוק"ל וסבו הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצוק"ל

כל דקדוקיהם ואותיותיהם. התמיהות - היו לראיות, והקשיים - להוכחות. הוכחה אמיצה כי אין גדולה כתורה, ואין דורשיה כישראל.

וכאשר יפסע ראש הישיבה מעדנות אל מקומו, כשהוא מתקשה להסתיר את תחושת הסיפוק העצום שהיא מנת חלקו בעת הזאת, כאשר נזקפת לזכותו זכות נוספת של האדרת כבוד התורה, יידע הציבור כי בזכות ולא בחסד ראוי הוא לכבוד הגדול הזה.

והערב נא... מקבל מימד נוסף. מימד עצום במידותיו. הציבור רוגש וגועש, מתקשה להכיל בכלים הרגילים, את האושר הלא שיגרתיו לו היו שותפים זה עתה. כי כגודלה של התמיהה - והכמיהה, כן גודלה של ההפתעה והבשורה, וכבוד ד' מלא את המשכן, משכן התורה בכפר חסידים, ידע עוד פן של שני התורה על שבעים פניה. כי אלו הדברים די באר' להם רבם, באופן אדיר, נדיר, להגדיל תורה ולהאדיר.

'ברכו את ד' המבורך' - רעם קולו של הש"ץ בעוז תעצומות. 'ברוך ד' המבורך לעולם ועד' - השיבו לעומתו קהל קדוש, אשר השכיל עתה להבין כי אשרי העם

הטיפול האישי בכל אות ותג מאותיות המקרא, בכל קוצו של י', זהו האתגר!! והליטוש המושלם של דברי התורה עם דברי חז"ל הקדושים על כל מפרשיהם - זו המשימה!! יוצאים לדרך.

סבר הפנים החמור והמתוח של ראש הישיבה, מפנה רוחו לסבר פנים פייסני ומעודד, וכך ניגשים אל עוד משימה, משימת קודש של 'לעסוק בדברי תורה' במלא העוצמה... והערב נא...

היסוד הולך ומוקם, התמיכות האיתנות - ניתנות. המהלך מתגבש - החזון מתממש. הבסיס עומד על תילו מפתיע, וכשהכיוון בהיר ונהיר, התמיהות נכנסות שוב בזו אחר זו, ושבות חזרה מפויסות ומיושבות, ביד אמן ובאופן לא יאומן. הן מטופלות אחת לאחת. ענן המתח שריחף בחלל, מפנה את מקומו לתחושת רווחה ורגיעה. הציבור שנסחף לתחושות עמוקות של מתח, תמיהה, אי בהירות. שותף כעת לתחושת השלמה והביטחון, הבהירות והבאירות.

מפליא לעשות, הכל שריר וקיים. כל דיבור ודיבור בא על מקומו, כל פסוק ומקרא על ביאורו. דברי חז"ל משתלבים זה בזה באופן מופלא, הפסוקים מדוייקים על

שככה לו. לפתע מילות התפילה 'ונשמח בדברי תורתך' קיבלו משמעות אמיתית, מוחשית יותר.

■■■

ליודעי דבר, ליושבי האולם האפרורי ב'בית יוסף' התל אביבי עם הכנס חודש האלול לשיגרת יומו. כשהיו שומעים את דברותיו החוצבות של הסבא רבי הלל זצוק"ל זועק מנהמת לב - 'עורו בני, עורו תלמידי... יום הדין קרב ובא... ולאחריו כל בני הישיבה בקול ניחר - ברכו את ד' המבורך...

כשמעו שוכני העיר וורשא באישון ליל את זעקותיו של הסבא רבי הלל זצוק"ל ממרפסת ביתו של רבם רבי י. הוטנר זצ"ל - שריפה מתרחשת כאן!! אם לא תשלחו את בניכם עם שחר לשיבת נובהרדוק שהוקמה הלילה בבית המדרש בוורשא, השריפה תכלה כל עת הקציר...

הם הבינו, הפנימו, כי יתכן ואחד הזרעים מדמות הלהט הנובהרדוקאית, עוד תשקף את כל השומעים מידי שבת בשבתו בהיכל הישיבה בכפר חסידים בשומעם די באר' על התורה...

ב.

כמי שהוכיח קבל עם ועולם, כי בכל דבר קודש מים התורה הנקרה בדרכו, יכול הוא לשקוע במצולותיו, ולהעלות חזיונותיו. לא פלא הוא שבכל מקרא שנקרה לדרכו, היה חושב, מהרהר להבינו לעומק, להלך בין תגיותיו ולגלות בו רבדים פנימיים יותר, בהתאם ליכולותיו הגאוניות הנדירות.

לכן כשנתקל בדברי המקרא [קהלת ב, יד] 'חכם עיניו בראשו' שעליו אמר החכם מכל האדם כי יתרון החכמה כיתרון האור מן החושך, הוא נדרך להבין, מהו העומק המיוחד הטמון במילות המקרא 'שעיניו בראשו'. וכי היתה לנו מחשבה שהעיניים אינם ממוקמים בראשו... ומה הייחודיות שיש בכך להראות מעלת החכמה כיתרון האור מהחושך.

והוא כדרכו, כשהאמת נר לרגליו מבאר בפשטות עמוקה - לעתים יש לו לחכם

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו

■ הגאון רבי יצחק ברנשטיין שליט"א ידיו הגדול של ראש ישיבת 'כנסת חזקיהו' הגאון רבי דוד יצחק מן זצ"ל, משרטט קווים לדמותו של העילוי הגדול שהפך בכח שקידתו העצומה לגאון עצום: "כוח חידושו העצום אינו ניתן לתפיסה, שיעוריו המיוסדים לתלפיות, לא ניתנים היו להשגה כלאחר יד. רב אמן היה בבניית מהלכיו ורוב עמל וכשרון נדרש גם מן השומעים על מנת לרדת לעומק יסודותיו", הוא אומר בכאב ■

הישיבה באשכבתיה דרכי דוד יצחק זצ"ל לא הותירה עין יבשה: 'מזל טוב רבי יהושע, מזל טוב...!'. הזעקה הגדולה שיצאה מפיו של 'החבר הגדול לספסל הנהגת הישיבה' משך כארבעים וחמש שנה, זעקה מלב אורה שהכאב העצום והתקווה הגדולה משמשים בה בערכוביה, החזירה אותי לאותם ימים, לאותה הלוויה גדולה, שבה החל אביו של רבי יהושע שליט"א, להבדיל בין חיים לחיים, הגאון רבי דוד יצחק זצ"ל את דרכו הגדולה בהנהגת הישיבה.

אכן, ציינתי לעצמי, הגאון רבי יצחק שליט"א, אולי יותר מכל אחד אחר, יוכל להשיב לי על השאלות המקננות בתוכי מאז אותם ימים, בהם החל רבי דוד זצ"ל את

דרכו כראש הישיבה. ■■■
שעת לילה מאוחרת של ליל שישי, הדרך מהעיר הגדולה אל הכפר שהיה פעם קטן, עוברת עלי לצידו של הגאון רבי יצחק שליט"א, במהלכה אני מבקש את עזרתו בהבנת הסוגיה העמוקה שעליה עמל רבי דוד זצ"ל כל חייו, תורה היא וללומדה אני צריך.

■■■■
מי היה ראש הישיבה, שעומק גדלותו הביאה את תלמידי הישיבה לפסגות כה גבוהות? אולי כך ימצא המסלול להבנה כל שהיא בגודלה של האבדה.

ראשית, באופן אישי, אבדתי אח וחבר קרוב, שנעים היה לי לשהות במחיצתו משך כארבעים וחמש שנה, ונעים היה לשוחח איתו בכל חלקי התורה. עצם העובדה כי כבר בצעירותו הגאון רבי שלמה ברמן זצ"ל נתן עליו את עינו ולקחו לחברותא, כבר אמרה הכל.

במה שנוגע לכלל ציבור בני הישיבה לדורותיה בפרט ולעולם התורה בכלל, הרי שאין בידינו הכלים הנכונים להעריך את גודלה של האבדה.

מחד, מדובר באדם שהתברך משמים בכשרון בלתי מצוי, שהיקף ידיעותו אין לו שיעור. כבר בראשית דרכו כאן, עם בואו אל הכפר לאחר נישואיו, ברור היה לנו שמדובר בבעל שיעור קומה מאין כמותו. הוא ניכר אז במוחו העילויי, בסברותיו המבריקות, במהירות תפיסתו, בכח התמדתו, כבר אז ידענו כי התורה היא לחם חוקו ושעשועו היחיד.

כוח חידושו העצום אינו ניתן לתפיסה, שיעוריו המיוסדים לתלפיות, אותם בנה ברוב עמל וכשרון, לא ניתנים היו להשגה כלאחר יד. רב אמן היה בבניית מהלכיו בסלילת ההבנה בסוגיות הסבוכות, ורוב עמל וכשרון נדרש גם מן השומעים על מנת לרדת לעומק יסודותיו.

גם אותם שלא השכילו לרדת לסוף דעתו, זכו לחזות מול עיניהם בחינה של

שמואל גרינולד

כפר חסידים, ליל שבת כ' טבת התשמ"א. 'הרב', רב הכפר וראש הישיבה, הגאון רבי רפאל אליהו אליעזר משקובסקי זצ"ל נפטר באופן פתאומי. הידיעה הכתה בהלם את תלמידי הישיבה בפרט ואת תושבי המקום בכלל. כבן שש הייתי אז באותו חורף סוער. אירועי אותה שבת ויום ראשון בשבת שלמחרת, ובמרכזם ההלוויה הגדולה שכמותה לא ידע הכפר מעודו, הותירו בי רושם כל ימחה.

ימי השבעה תמו, החלל העצום שנפער עם סילוקו של הרב, הותיר את בני הישיבה שבורים ורצוצים. זאת היתה נחמתנו, חתנו הגדול הגאון רבי דוד יצחק מן זצ"ל, החל באותם ימים את דרכו המזהירה כראש ישיבת 'כנסת חזקיהו'.

כבן למשפחה שנמנתה על ראשוני הקהילה, שימשה לי הישיבה כבית שני. דמותו של ראש הישיבה החדש, ליוותה אותי מאז ולאורך כל שנות ילדותי, ושימשה חלק בלתי נפרד מנוף חיי.

ספק רב אם הצלחתי לקלוט אז ואולי גם היום משהו הקשור להיקף גדלותו. ובכל זאת, ר' דוד, כפי שקראנוהו, גילם עבורי כמו עבור שאר בני גילי, כמו עבור בני המקום כולם, איש שכל כולו אומר תורה. שאין לו בעולמו אלא תורה. גדלתי מעט, שמעו של ראש הישיבה גם הוא יצא למרחקים.

ובכל זאת עדיין דומה עבורי הדבר, כאילו הבנתי בגדלותו נותרה כשהייתה. משל לא חלפו מאז למעלה משלושים שנה.

■■■■
יום ג' לסדר 'נעלה הענן מעל משכן העדות'

אזיל גברא דמסתפינא מיניה. זעקתו של הגאון רבי יצחק ברנשטיין שליט"א מראשי

היה ניתן לביצוע בפועל, ובני הבית ידעו שאל להם אף להציע לו, כי מרוב להיטותו לדבר שבקדושה ספק אם יאות לסרב כפי שמחייב מצבו הגופני החלוש.

אך על דבר אחד לא ויתר מעודו, גם ברגעים הקשים ביותר - ברכת הלכנה.

גם בהיותו באפיסת כוחות מוחלטת, כשלא היה יכול לנוע מצד לצד במיטתו, על קידוש הלכנה לא ויתר ויהי מה. שמא בערה בו עוצמת הברכה - 'ששים ושמים לעשות רצון קונם'. או שמא ייחל, קיוה - 'ליסמן טוב ומזל טוב' שיפציע בגופו וישיבו לאורו.

אף בחודש האחרון ביקש במאמץ עליון לקחתו לברכת הלכנה במנין כהרגלו מידי חודש, באומרו שמקפיד הוא שלא יחסר מלקדשה מידי חודש בחודשו בכל מחיר.

אך יומיים קודם אמירתה, הוא התאשפו בבית החולים, ומעט לאחר מכן הכרתו התערפלה. מצבו החל להידרדר, ספר תורה שרוי בצער. את 'השלום עליכם' האחרון בחייו לא הספיק לומר בפני עשרה כמנהגו.

ויצאה נשמתו בטהרה באותו חודש.

■■■■
לא ניתן שלא להיזכר בקדושתו של הסבא קדישא הגה"צ רבי דוד יצחק מגן זיע"א, שהעיד על עצמו ברגע של ענוות חן, שכל אימת שקידש הלכנה ואמר שלום עליכם, השיבו לו משמיא עליכם השלום...

בחודש אחד, משהבחין שמשמים לא ענו לו כהרגלו. אסף את בני המשפחה, הודיע בקול נרגש כי החודש יסתלק מן העולם... ויצאה נשמתו בטהרה באותו חודש.

■■■■
לא נוכל בבימה קצרה זו לפצח חידות נעלמות. אך אלומות אור ועירות אלו המעידות על אבותיו הגדולים - שרשיו האיתנים שהנביטו את האילן הגדול, מאפשרים להבין ולו במעט, כיצד בעמלו פיתח את הזרעים, השקה את העדרים מבארה של מרים לבאר יד המלך - מאן מלכי רבנן, עד כי הפלה שלהבת בארום. ואנחנו חסרנו כל זאת.

עיניים הממוקמים בראש האדם, אך הם אינם חלק אחד עם המח שהוא עיקר הראש. הם ניצבים לצד הראש, ולכן רק מה שנראה נגד עיניהם, נראה להם דרכם, אך כל הנסתר מעיניהם הברשנית, נראה להם כבלתי ניתן להשגה כלל.

זהו 'החושך' שהסמוכים לו מתקשים לצעוד בו בבטחה, אבל במרחק ראייה עדיין ניתן לראות ולהיזהר גם במחשכים. אך החכמה המשולה לאור הינה שונה בתכלית. אצל החכם העיניים שוכנות בתוך הראש, וכל הלך הרוח והמחשבה, לאו דוקא הנראית לעין, ניצבים אצלו במחשיות ממש, וזהו מאמר החכם - חכם עיניו בראשו, הוא מבין היטב ורואה בעיניו את כל המונח בראשו, ובכך מכלכל את צעדיו בבטחה בדרך הסלולה לחכמה האמיתית.

כמה נאים הדברים למי שאמרם. כל דרכיו בכל ימי חייו היו מחושבים מראש, כמי שעניו בראשו, לכלכל את צעדיו בבטחה בהתאם לאמת הפנימית שניתבה את צעדיו בכל ימי חייו והליכותיו.

■■■■
לכל מי שעניו בראשו, ומנסה להשכיל ולו במעט, מנין יגן חכמה מפוארה זו. הוא נזכר באביו הגדול בעל ה'דברי מרדכי', שכל צעדיו ודרכיו היו מחושבים להפליא בהשכל ודעת.

כפי שהיה נוהג לומר על אוכלי המן, שלדברי חז"ל כל טעם שחשבו עליו בטרם נכנס לפיהם זכו לטעמו באכילתם - לו אכלו זאת ללא מחשבה לא היה כלל טעם בפיהם - 'אמיטראכט נישט אה'ס קיין טעם נישט' - אם לא חושבים אין טעם כלל...

ג.
ברכת הלכנה. בשנותיו האחרונות, והוא אפוף ייסורים, סבל ומכאוב שמעטים יכולים לתאר, ביקשו תלמידיו לבא להתפלל עמו במנין בביתו, לזכותו בעניית אמן, ושאר דברי קדושה החביבים עליו. כל אימת שהיה יכול, היה נענה לבקשה, ומודה בפה מלא לעושיה. אך לא אחת בתקופות האחרונות, הדבר לא

משנה חיזוק לדבריו של הגאון רבי יצחק שליט"א קבלתי ביום המחרת, עם סיום תפילת שחרית בבית בני משפחת הגאון רבי דוד זצ"ל.

רגילים היינו, וכך הכרנוהו, לראות בו בעל כשרון מבהיל, משתף אותי בנו הבכור ממשיך דרכו בראשות הישיבה הגאון רבי יהושע שליט"א, הישוב לצידם של יתר הבנים הי"ו.

מעטים השכילו לעמוד על גדלותו המוסרית, היא, מטבע הדברים מכוסה היתה מעין רואים, לא בנקל ניתן היה לזהותה.

הוא הלא יכול היה לעשות שימוש רב בכשרונו ובשמו הטוב שיצא למרחקים ונודע בקרב היכלי הישיבות. תחת זאת העדיף את הליכתו בפשטות ובטבעיות, מבלי לעשות על עצמו שום גינוני כבוד וגדולה. את השימוש במוחו הכביר העדיף לרתום לטובת מעשי החסד אותם פעל בהצנע לכת ובחכמה מאולפת.

אמנם, בעוד ובחיו השכיל להשתמש בצניעותו הטבעית, הרי שעתה במהלך ימי השבעה הוסר הגולל מעל כל אותם מעשים 'קטנים' הזורמים לכאן בהמוניהם.

סיפר אחד הר"מים בישיבת 'קרן אורה' שבכרמיאל בה למד הבן בעבר: רבי דוד התבקש פעם למסור שיעור בישיבה, בסיומו של השיעור ביקש שיקראו לטבח. השומעים סברו לתומם כי אולי עומד הוא לבקש ממנו דבר מה להשביע את רעבונו, ולא היא, הוא ביקש למלא דוקא את רעבונו של הטבח המסור: 'בני הרי למד כאן במשך מספר שנים, רציית להודות לך על כל הטוב

גדלות עצומה מצד אחד, ושל פשטות טבעית מן הצד השני. ועל כולנה אמונה תמימה ופשוטה שפיעמה בו בעוד. לא זו אף זו, הוא עלה והתגדל במידותיו התרומיות, עד לנשימתו האחרונה. למרות הייסורים הקשים שאפפוהו, ובעצם בגללם, נעשה כמעין המתגבר, המפכה חידושי תורה ללא הרף. גם ברגעיו הקשים, באה התמדתו העצומה לידי ביטוי וביתר עוז.

כיצד תרמה נוכחותו בקרב בני הישיבה להשגותיהם ולעלייתם בתורה?

עבור בני הישיבה לדורותיה, הוא שימש לא רק כראש ישיבה, גם ולא פחות מכך, גילם דמות של אדם גדול בתורה, של כבוד תורה ושל יכולת להגיע לפסגות עצומות. עצם המראה בו באה לידי ביטוי שמחתו העצומה בהרצאת הדברים, יצר בפני בני הישיבה הזדמנות פז להצצה לעולמו הפנימי של גדול בתורה.

זכורה לי היטב אותה אמירה שנאמרה על ידו באותו רגע נעלה של שלהי אחד הזמנים, בו נלמדה בישיבה מסכת כתובות: "... רבים סבורים כי המסכת שלי היא דוקא יבמות מרובת החשבונות והמערכות, אולם, 'כתובות' כמו זו שהיתה בפעם הקודמת, אינה מגעת כלל לרגלי הכתובות של הפעם הזאת. החל מן הרגע שבו החל להרצות את דבריו בסוגיה, דף הגמרא עצמו עבר 'שינוי'.

היה זה שוב אותו כח עצום של חידוש שפעם בקרבו והרווה את צמאונו העצום לכל בדל של הבנה מחודשת.

מעטים הם אמנם אותם שיכלו להשיג את גדלותו, דוקא משום כך היוותה דמותו סמל למופת עבור יכולתו של בן אנוש - בן דורנו, שהעפיל בכח התורה לפסגות בלתי מצויות.

דמותו עמדה לנגד עיני בני הישיבה, שמשה עבורם תמרור בדרך העליה הצרופה, ומורשתו התורנית שנותרה לנו לשלל, תמשיך להציב בפני בני הישיבה ועולם התורה כולו אות וסמל לגדולתה ולכבודה של תורה.

כוח חידושו העצום אינו ניתן לתפיסה, שיעוריו המיוסדים לתלפיות, אותם בנה ברוב עמל וכשרון, לא ניתנים היו להשגה כלאחר יד. רב אמן היה בבניית מהלכיו בסלילת ההבנה בסוגיות הסבוכות, ורוב עמל וכשרון נדרש גם מן השומעים על מנת לרדת לעומק יסודותיו.

גדלותו האמיתית נעוצה בעובדת יכולתו לנצל את כשרויו לטובת גדילתו בתורה ובהליכותיה. הוא לא נותר עילוי. הוא עלה ונתעלה, העמיק וחתר, והפך לגאון אמיתי.

המוסרית. היותו בעל שיעור קומה סייעה מן הסתם להבלטת עוצמתו התורנית, על פני מידותיו התרומיות... אכן, כמידת גדלותו, כך גאון היה בפשטותו. הילוכו הטבעי ללא כל גינון וללא החצנה של מעלותיו התרומיות, הותירו לו את פנימיותו לשלל. הוא היה ונותר אדם פנימי, שרוב הליכותיו מכוסות ונסתרות מעין רואה.

על אף תכונותיו הכבירות, לא הילך רק בגדולות ובנפלאות, הוא היה בעל עין טובה, שהובילה אותו להיות בעל מעשים טובים. את כל מהירות תפיסתו רתם לטובת אותן בקשות שהופנו אליו, גם מצד אנשים שלכאורה לא היה מחויב אליהם כלל. די היה ברגע כמימריה, בכדי שהענין שהוצג בפניו יבוא על טיפולו. לא זו בלבד, הוא כלל לא היה זקוק לכך שיעמידוהו על צרכיו של זולתו, עינו הטובה השכילה לזהות במהירות האור את הענין שלפניו, על מנת שיפעל בהתאם לצורך ולטובת העומד לפניו.

כך ידע לזהות את הניצב בפתח ביתו, כי זקוק הוא לא רק לתרומה הגונה, כי אם גם למורה דרך שיורה לו באלו מן הבתים בסביבה יוכל להציב את רגלו מבלי להירעת. לא נדרשה לו יותר משניה למחשבה, על מנת להבין כי אם יתלווה אל היהודי שהגיע ממרחקים, קבלת הפנים תהיה נעימה יותר, וממילא גם מנת חלקו של מבקש הצדקה תגדל בהתאם.

הכל נבע מאותו שילוב בלתי מצוי, של

'תורה בנתינתה'. לא רק בשיעוריו הקבועים, לא רק בשידור מערכותיו העיוניות, ואף לא רק באותם שיעורים ש'די באר' היה לו בעיניו כלאחר יד, תוך כדי קריאת 'שניים מקרא' בכדי לבנותם.

היה זה מחזה לא בלתי שכיח ובאותה מידה בלתי מצוי, לראותו נעמד בקידושים שנערכו לרגל שמחות שונות בקרב בני קהילת 'בני-תורה' המקומית.

בהזדמנויות חגיגיות אלו, נוהג היה לבחור פסוק מן הפרשה, להקיף אותו בחמש עשרה חבילות של קושיות ויותר, להציגן בפני הקהל, ועל אתר למצוא את הדרך האחת ליישב את כולן כחדא מחתא. לאמירת התירוקן, כך נהג לומר בפני הנוכחים בדרכו המיוחדת, ידרש הרבה פחות זמן מאשר לקושיות.

הוא עצמו, שמיטיב היה לרדת לסוף דעתו שלו, נהג לקחת לעצמו עם צאת השבת פסק זמן למחשבה, אותו ניצל לכתיבת מערכות החידושים שהתנוצצו במוחו לאורכה של השבת, תוך כדי 'קריאת' הפרשה. אותה פרשה שכבר ידעה על בוריה, וכבר זכה לחדש בה ולהפיק ממנה אין סוף הברקות בשנים קודמות.

אכן, גדלותו האמיתית נעוצה בעובדת יכולתו לנצל את כשרויו לטובת גדילתו בתורה ובהליכותיה. הוא לא נותר עילוי. הוא עלה ונתעלה, העמיק וחתר, והפך לגאון אמיתי.

גדלותו התורנית העפילה על דמותו

שהענקת לו במהלך שנות לימודיו במקום'. ובתו התקשרה ובקשה לקרוא לבעלה שלמד בכולל. כשזיהתה את קול האב מעבר לקו התכלבלה לרגע, סברה שמא הגיעה בטעות לבית ההורים.

באחד מלילות השבת הגיע מתפילת ערבית כשהוא מלווה בבחור לא מוכר, התברר שלא נמצא עבור הבחור מקום לסעוד, הוא התלווה באופן טבעי לראש הישיבה, וזכה בסעודה חמה ודשנה, ובנוסף, ליחס חם ומיוחד לכל אורכה. את אזורם של בני הבית סיכר בנימוק: עד שסוף סוף מזדמנת לנו מצות הכנסת אורחים אמיתית.

ארע ובחור טעה בזיהויו של הניצב לפניו ובאחור מה גילה כי טפח בטעות על שכמו של לא אחר מאשר ראש הישיבה בכבודו ובעצמו. תפיסתו המהירה של ראש הישיבה, סייעה לו להבין את המתרחש. 'הסתלק מכאן מהר', הפציר בתלמיד, 'בטרם אסתובב ואזהה אותך, ותאלץ לכבוש פניך בקרקע'. אם חסד גדול אין כאן? הרי שחכמה עצומה ותפיסה מהירה גם יחד יש ויש כאן!

ארע והגיע אל הישיבה אדם נזקק לטובת גיוס כספים, הוא פספס את סיום המנין בהיכל הישיבה. רוץ אליו מהר, ביקש ראש הישיבה מכן משפחתו, אמור לו שבעוד רגע מסיימים את שיעור הדף היומי בקומה התחתונה, לכל הפחות יתפוס משהו מאלו שעוד נותרו.

אחר סיפר על בחור שהתקשה מעט בשמיעה, ונוהג היה להטות את עינו במהלך השיעורים, על מנת לעקוב באמצעותה אחר דברי ראש הישיבה.

בסיומו של אחד השיעורים נשאל על ידו האם הצליח לעקוב אחר הדברים? אם לומר את האמת, התקשיתי מעט. ראש הישיבה השכיל לתפוס על נקלה את שורש הבעיה, למחרת ולמשך השנה הקרובה הופיע כששפמו קצוץ, באופן שלא ימנע מן הבחור לקרוא את שפתיו.

ויש גם את השכן הסמוך, הוא אינו נמנה על בני הקהילה, אף לא על חוג מכריו המצומצם. ובכל זאת, נכנס וגולל את אשר על ליבו: 'אני חש שאחי נפטר, לפני זמן מה אבדתי את אחי הביולוגי, עתה אבדתי אח נוסף'.

מעשה היה בבחור שביקש להתקבל לישיבה, משהגיע להיכל הישיבה והבחין באחד היושבים, ניגש אצלו והתעניין היכן ניתן לפגוש בראש הישיבה. הנהגתו הפשוטה והטבעית מנעה את זיהויו כיושב ראשונה במלכות. הדרך מביתו לבית המדרש עוברת בקומה בה ממקם הטלפון הציבורי, היו אלו מעשים שבכל יום, ולו בשנים קדמוניות, כי יגש אל השפופרת וידאג לקרוא לבחור מבלי למנות שליח. ארע

מי יפרק הרים מי יסתת בגבעות

הגאון רבי דוד יצחק מן זצ"ל התגורר בגבעה א' של העיירה רכסים. בגבעה ב' הסמוכה יושב הגאון רבי עובדיה ברוידא שליט"א מראשי הישיבה, אשר נודע בשערים - בשיעוריו המרתקים הבנויים לתלפיות. אף הוא מתקשה למצוא תנחומים לאבדתו הפרטית - ידיד ורע למלחמתה של תורה.

עם מורינו ראש הישיבה הגרמני"ל ליפקוביץ' זצוק"ל

מי יסתת בגבעות

שבו הגיע אל אותה נקודה, היה נעשה והולך כמעין המתגבר. ברגע שבו הצליח להתניע את המנוע של הסוגיה, שלט בה ללא מעצור. כבר יכול היה להרחיב בהם ולחדש בלא הפסק. פעמים היה נדמה כי אם לא שהיה לו עניין לעבור לדבר חדש, היה נותר לשוטט בין סמטאותיה של הסוגיה, עד שיאמר לעולמו די'.

מן המפורסמות היא עובדת היותו ממונה לבקר ולבחון מערכות חידושים במסגרות שונות. שלוש מאות מערכות, בסוגיות שונות הפזורות לכל אורכו של הש"ס, ואין זו לשון של גוזמה, עולות היו על שולחנו חזרות לבחינה ולהערכה בתוך פרק זמן קצר. מערכות מעין אלו דורשות מטבען דירוג על ידי אדם יחיד שיעביר את עינו הפקוחה עליהן. והוא, מתוך יחידים בדורנו, מסוגל היה לעשות זאת, להעיף עליהן את עינו, להבינן אל נכון, להגדירן ולדרגן.

לא אחת, ניגש אלי ואמר: 'נתקלתי במערכה מעניינת, שהשביעה את רצוני וגרמה לי להתפעלות'. אותן חבורות שהופיעו ללא שמות כותביהן, נחרתו במוחו והפכו לחלק בלתי נפרד מתודעתו התורנית. עד כי סיפר האחיין שפגש בדוד לאחר זמן, מאז שהעביר את חבורתו תחת שבט ביקורתו, כי משנשאל על הנושא שבו כתב, פרס בפניו הדוד את החבורה לפרטי פרטים.

עצם יכולתו לשבת עם עצמו ולחדש ללא הרף יש בה בכדי לעורר התפעלות. הוא הלא חידש וערך מערכות לא רק במסכתות שלמדו בישיבה, ולא רק מתוך מטרה להפיצן בקהל עם רב. ראשית כתיבתו נעשתה מתוך מטרה לסדר את הדברים לעצמו ולשומרם למען יעמדו ימים רבים.

לדוגמה, יכולת התפיסה שלו לקלוט דברים שאחרים לא ראו, אפשרה לו לקלוט תוך מספר רגעים מאז נכנס לבימ"ד, מי נמצא ומי לא - צירוף של מהירות תפיסה ויכולת אבחון לקלוט תמונה במלואה.

אטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל את כל כישוריו, היו אלו דברים ידועים וגלויים לעין כל. כישוריו באו לידי ביטוי בתחומים רבים, ואף במילי דעלמא. כמובן, שבראש ובראשונה בא הדבר לידי ביטוי במהלך חשיבה מקורי מאד בתחום הלימוד.

הוא אמנם למד רבות מרבותיו, אולם עיקר כוחותיו הלימודיים הופנו לאפיקים חדשים שאותם סלל בעצמו. הוא לא הסתפק באותן דרכים סלולות, כי אם חתר באופן עקבי למצוא את דרכו המיוחדת בהבנת הסוגיה. היה זה עבורו מעין אתגר למצוא את הדרך החדשה והבלתי ידועה.

ישנם אמנם כיוונים מורשיים ומוכנים עתיקי יומין, הוא מכל מקום חתר למצוא היכן נמצאת הנקודה שלו בדבר. היינו מדברים המון בלימוד, רגיל היה על לשונו לומר, כאשר הגיע לסוגיות מסוימות: 'ישנם דברים כל כך ידועים בסוגיה זו, יהרג ואל יעבור' כל כך ידוע, ישנו ר' שמואל' כל כך מתוק ששמעתי ממנו עצמו. ובכל זאת, אלו הן עבורי מוסכמות ראשונים שאני מבקש להשתחרר מהן, ולסלול דרך משל עצמי'.

פעל בקרבו רצון עיקש להתמודדות עם כל מצב, לא היה שייך מצדו שלא יפתור ענין עד תומו. הוא אחז וסבר כי אין קושיה שאי אפשר ליישבה, וממילא אין משהו שלא ניתן להגיע אל פתרונו. מכוחה של תפיסה זו חתר להגיע אל הנקודה הפנימית-החדשה כפי שתפס אותה. פעמים, למרות הכישרון, היתה המלאכה קשה גם עבורו. אכן, מאותו רגע

שליט"א כי יואיל בטובו להגדיר את תרומתו של רבי דוד בחיי חיותו, כמו גם את החסרון אשר יורגש בהעדרו.

■ ■ ■

מטבע הדברים אדם גדול, מקשה על סובכיו לגעת בשולי גלימתו, כאשר מדובר בבחורים צעירים המבקשים את דרכם בעולמה של תורה, השאלה רק מתחדדת: כיצד יכולה דמות כה תמירה לחייב צורב צעיר, העושה את צעדיו הראשונים, האם מסוגל הוא בכלל להדביק את הפער העצום הקיים בין המצוי לבין הרצוי, ביודעו כי לעולם לא יוכל להגיע למקום שבו ניצב ראש הישיבה הגדול?

אין כל ספק, כי אדם כזה מעמיד פסגות של שאיפות בעצם נוכחותו, ישותו כשלעצמה יוצרת מושגים בפני כל מי שמתכוון בה. אמת, כי אין ביכולתו של הבחור המצוי להעפיל לאותן פסגות, יחד עם זאת לא נפקד מקומה של השאיפה הטהורה, בבחינת 'מתי יגיעו השגותיי להשגות רבותיי'.

גאונותו, הלא נחשבה ליוצאת דופן גם בקרב גאוני זמננו, היא יחד עם ההיקף העצום העמידו בפני תלמידי הישיבה מושגים נעלים. יחד עם זאת, השילוב המרתק בין גאונות מן הצד אחד, לבין פשטות מן הצד האחר, היווה תופעה מיוחדת כשלעצמה.

מרבים לדבר על הכישרון שבו התברך, האם ניתן לקרוא לדבר בשמו? הקב"ה חנן אותו בכשרונות בלתי מצויים, ולמעשה, בשילוב של כמה כוחות שפעלו בו גם יחד: מהירות תפיסה עצומה, כושר אבחון יוצא מן הכלל - שבא לידי בתחומים רבים, לא רק בלימודו. הצורה שבה ראה דברים שונים, הנקודות שעליהן עמד.

שמואל גרינולד

עליתי לביתו של הגאון רבי עובדיה שליט"א מתוך מטרה לנסות להבין ולהתחקות אחר דמותו של הגאון רבי דוד זצ"ל.

בקשתי ממנו כי יואיל בטובו לשתף את הרבים בתחושותיו ובהגדרותיו, בגודלו של כלי החמדה אשר אבדה הישיבה ועולם התורה.

נדמה כי הגדרה קולעת לדמותו של רבי דוד זצ"ל אשר היה גורס תדיר ביני עמודי, התהלך בינות לתלמידי הישיבה והכה על קדוכם, אינה מן המלאכות הקלות שבבית המדרש. לא בנקל גם ניתן לכל אחד להגדיר את החלל שנותר עם הסתלקותו של גאון מופלא זה.

שטחתי בקשתי לפני הגאון רבי עובדיה

יחיד - הרחבת ידיעותיו והבנתו בתורת אלוקים חיים!

אכן, את כל כוחותיו השקיע בתלמודו, גם אם מצא עצמו מתעניין במילי דעלמא, מהר מאד הסיט את דעתו בחזרה ויחזור לתלמודו - אל מעייני חייו המפכה ללא הרף מים חיים. בו ורק בו מצא טעם, דברים אחרים פשוט לא הרוו את צמאונו הגדול. לא זו בלבד, הוא מצא טעם וענין ללמוד מכל אדם, אם רק מצא בדברים טעם של חידוש.

והכל נעשה בטבעיות ובפשטות הכל כך אופייניים לו?

מי שזכה לשוחח עמו ובפרט בלימוד, חש את אותה אווירה טובה שהתלוותה לשיחה. הוא היה נעים שיחה באופן טבעי. גם שקיעתו בלימוד הייתה אמיתית וטבעית, מבלי לעורר רעש סביב הענין. בני אדם רגילים עם אחוז קטן מהכישורים שלו נוטים ללוות לעיסוקם ולמעמדם גינוני טקס, הוא היה רחוק מזה תכלית הריחוק, פשוט לא עשה מזה ענין. זכורני, כי כאשר נסענו יחד

בכלל, מומחה גדול להרחיב כל ענין בצורה מעוררת התפעלות, גם חוש מיוחד היה לו כולל "לחיפוש מחיפוש", אחר דברים הקשורים לסוגיה בספרים לא מצויים ובמקומות נשכחים. הוא פשוט לא מסוגל היה להניח לסוגיה מבלי שיקיף אותה מכל הזוויות האפשריות.

גודל הסיפוק שהיה לו במציאת דברים חדשים בנושאים ישנים, מומחיותו לעשות ענין מדבר שלא נראה על פניו שיש להעמיק בו ולגלות צפונות כלל, יש בהם בכדי ללמד על מידת גדלותו התורנית. פעמים הייתה זו בחינה של 'מים גנובים ימתקו' - כאשר השכיל להפוך יש מאין. פעם אמר לי בהקשר זה בדרך צחות: 'אם הייתי יודע כל מה שכתוב בספרים שלי, הייתי גאון'.

■ ■ ■

מטבע הדברים, בעל כשרון כה גדול, מרבה להרוות את צמאון דעתו בתחומים מגוונים ובשטחים נרחבים, נדמה כי הוא השכיל ופעל לצמצם את עצמו לתחום אחד

שיר המעלות לדוד...

מאהובי בית אבא

ימים, בו התבקשתי להוכיח את יכולותיי ורצינותי להתחזק...!

למרות שידעתי שבהיענותי לכך אני רק דוחה את הענין בשבוע נוסף, החלטתי לנסות. הפעם באמת לנסות - 'היה משהו בקולו הרגשי של הראש ישיבה שנתן לי את החשק לנסות להוכיח את עצמי...' - הוא משחזר בעיני דומעות.

כמוכן שהשבוע הראשון היה הקשה שבחיי, למרות נסיונותיי התקשיתי לחזור לחיי הלימוד באחת. כל אימת שהצלחתי להכנס ולחדור לתוך עולמה של הישיבה, החלו המפריעים להפריע לי ביתר שאת.

ככלות השבוע ידעתי שהמבט הראשון שאפגוש בראש הישיבה, הוא הפעם האחרונה שאשא בתואר 'בן ישיבה' בחיי. ואכן לאחר תפילת ערבית קורא לי ראש הישיבה, פונה אתי לצד, ואומר בנימה אבהית שלא חשתי מעודי, גם לא בימי ילדותי - 'אני רואה שהתחלת להתחזק. למדתי להכיר ביכולותיך - והם גדולים, אתה מסוגל להרבה יותר מכך, לפיכך אני נותן לך שבועיים נוספים לנסיון...'

מהן לא הצלחתי להתחבר להווי הישיבתי, להיות 'ישיבע באחער' כראוי. למרות כשרונותיי הברוכים, התקשיתי לעמוד בהתמדה ולשקוע במצולות ים התלמוד. הייתי על סף תהום, כפסע הפריד ביני לבין העולם החיצון הנורא.

רגע לפני, ממש רגע קט, פנה אלי ידיד והציע לי ללכת לביתו של רבי דוד מן בכפר חסידים, ולנסות לבקש הימנו להתקבל לישיבתו, 'הוא חומד בעלי כשרונות מזהירים כמוך' - הוא הצטרף.

לא האמנתי בכך, אבל היה בי מעין דחף פנימי שכזה, שאם אני עומד לעשות את הצעד המכריע בחיי שיקבע את כל עתיד, עלי לפחות לנסות את הסיכוי האחרון של חיי להיוותר בעולם התורה, בטרם אלך לעולם ההוא...

'עד היום לא אוכל לשכוח את הפגישה שלי עם הראש ישיבה' - הוא מתאר נרגשות וקולו נשנק בכבי - 'כשנעלו בפניי כל הדלתות, ולא נראה באופק כל מפתח שיסייע בעדי להיוותר בעולם התורה, קבלתי ממנו את מתנת חיי להכנס לישיבה לנסיון של שבוע

**אחיו הדגולים,
בעיקר מאלו
שהכירוהו לנו
קט מספרים לנו
שביבי אור מנוגה
חיוו הזוהרים של
אחיהם הגדול
שהיה להם
לעיניים כל ימיו.
הזכרונות שלהם
הולכים עד למרן
החזו"א זצוק"ל,
שהדריך את
אביהם זצוק"ל
בנתיבי החינוך
של הילד שהפך
לראש ישיבה
דגול, על הוראות
ההצמחה מאז...**

הרב ה. וילנר

מסע ההלוויה תם. אחרוני המלוים נותרו צמוד לרגבי העפר בבית הקברות הקטן בקצה המושב בכפר חסידים, מסרבים להיפרד. לנגד עינינו נגלה מחזה קורע לב, אברך צעיר ניצב לצד הקבר הפתוח, וקולו נשנק בכבי תמרורים.

חיכינו בצד, חשבנו כי בתוך דקות הבכי יפסק כדרכו של עולם, והאברך ישוב ויצעד בכביש העפר הפוסע לעבר הישיבה הסמוכה... ואולי נוכל לברר מי הוא, אולי היה קשור במיוחד עם ראש הישיבה, אך הוא נותר בשלו, הוא והדמעות חד המה.

ככל שהזמן נקף כך גברה סקרנותנו, זה לא דבר של מה בכך, האברך מתייפח כאילו זה עתה נטמן אביו בין רגבי האדמה ללא חזרה. אך עד מהרה התבררה לנו האמת. לאחר דקות ארוכות הוא החל לצעוד בשבילי בית הקברות, מגנב את דמעותיו הסוררות, ופונה לצדי הדרך.

פנינו אליו בשאלה מוזרה מעט - הכרת את הראש ישיבה?!

'הוא היה יותר מאבא שלי'. הוא משיב בעדינות וניסה להמשיך בדרכו.

היכן הכרתם, בישיבה? - ניסינו לתהות.

זה סיפור ארוך... הוא מפטיר. לא היה זה זמן שהתאים למשמע סיפורים, המוני המלוים כבר עמדו בשורות מחוץ לבית הקברות, והאבלים התכוננו ללכת בין שורותיהם לקבל את מילות הניחומים, שאולי ייקלו ולו במעט על יגונם העמוק.

ביקשנו ממנו אולי בתמצית לספר לנו את הקשר שיש לו עם ראש הישיבה, ואולי מאוחר יותר נוכל להרחיב מעט בכך.

'אני הייתי בחור שכולם התייאשו ממנו, עברתי בין ישיבה אחת לרעותה, ובאף אחת

יתירה מכך, בניגוד לבעלי תריסים רבים, בעלי שיטה בלימוד, אשר פעמים רבות ניתן לחזות מראש את המהלך שאליהם חותרים. הרי שאצל רבי דוד, כמעט שלא ניתן היה לצפות את המהלך מראש. כי אף לאחר שהונחו היסודות היתה הדרך כולה מלאה הברקות והפתעות, פרי יצירתו הגאונית. טעמם של השיעורים הנפלאים לא פג. היתה זו שמחת תורה אמיתית ומופלאה.

ועדיין, איך משתלבת גאונות שכזו בחיי היומיום של הישיבה, הגאונות, בניגוד לתורה עצמה, אינה מוטלת בקרן זוית?

מתוקף תפקידו כראש הישיבה, ראה חובה לעצמו לרומם את התלמידים בלימוד, השיעורים היוו חלק ממכלול שלם של דחיפה ודרכון ללימוד. הוא דחף רבים וטובים הן לכמות והן לאיכות. דרש מהם להציג בפניו סיכומים ומערכות על סוגיות, תוך שהוא משכיל להתאים את הדרישה למצבו של כל תלמיד. משל למה הדבר דומה: לאב החפץ ללמד את בנו לדבר, אם ידבר בשפת הבן, הרי שהבן יגדל ויותר תינוק כשהיה. אם ידבר האב בהתאם לרמתו שלו עצמו, הרי שלא יקלוט הילד את הדברים. החכמה היא לאזן את הדברים ולהתאים לרמת הבן. השפעתו החינוכית לא הייתה תלויה בהכרח ביכולת ההשגה של התלמיד בגדלותו התורנית של הרב. הוא השכיל לעשות זאת גם מבלי שיכלו להעפיל לדרגתו. בעיקר נגע הדבר, כפי שאמרנו, לגישתו אל הסוגיה, את זה ודאי יכלו ללמוד ממנו. עצם החיפוש והחתיירה אל האמת המונחת בסוגיה, היא עצמה קדמה את התלמידים.

בענין זה, אמר לי תלמיד ותיק במהלך ההלוויה: 'הגענו לכאן לפני כשלושים שנה כתיכונים, רחוקים היינו מן המראה הזה של ריתחא בלימוד. היופי הזה כפי שנתקלנו בו כאן לראשונה שבה אותנו בקסמיו.

הסערה שיצר הלימוד, המעוף שאליה ביקש לצרפנו, כבש אותנו. הוא זה שפתח לנו לראות את המאור שבתורה.

אחד ומיוחד היה, תורתו ושמחתה תחסר לנו עד מאד. יהיו דבריו תמיד לנגד עינינו ובהם נמצא נחמה פורתא.

לפני מספר שנים במסגרת מסע הרבנים לליטא, הדגישו בפניי שותפינו לנסיעה את עובדת היותו אדם נורמאלי, ואת התחושה הנעימה לשהות בחברתו באופן טבעי ופשוט.

סתם כך, לא חש עצמו בנוח כשחפצו להעניק לו כבוד. אם נאלץ להיות במרכז, היה ממתין בצפייה דרוכה לסיום הענין.

השיעורים, לעומת זאת, לא הובנו באופן טבעי, לא היה זה מן הדברים הקלים ליטול בהם חלק פעיל?

אמת, לא היה זה דבר של מה בכך להקיף שיעור שלם ולהבינו, היו שידעו מראש שלא יוכלו לתפוס את הענין עד תומו. ובכל זאת, רבים הם שנבנו במשך השנים כתוצאה משמיעת השיעורים, רבות הן העדויות על אותם שנפתח בפניהם עולם חדש.

אמנם, עצם המחזה כשלעצמו, בו נראה ונשמע רבי דוד מתחיל לקרוא את הגמרא, השאלות ששאל על אתר, ההערות שבהן ביקש שתף את המשתתפים, היה בהם בכדי להעלות את התלמידים לפסגות גבוהות. עצם המעמד היווה התגלמות ממשית של כבוד התורה, שהרי אין לך כבוד מזה שאין לך בה דבר לבטלה (כאמור על רבי עקיבא ראה סוטה מט. וברש"י שם), עצם המראה של אינסופיות הוא עצמו כבוד התורה.

חלק בלתי נפרד מאותו 'כבוד תורה' שהתלווה אליו גם טעם מיוחד של 'אהבת תורה, היה מנהגו הקבוע להקיף את הסוגיה בחבלי קושיות ולתרוץ כאחת!

אכן, כזה היה מנהגו גם בהרצאת דברי התורה בכל הזדמנות שהיא. היה זה חלק בלתי נפרד מרצונו הגדול לחלוק את השגותיו ואת עינוגו בתורה עם סביבתו. כאמור לעיל, הוא חיפש את הנקודה הפנימית - נשמת אפה של הסוגיה, ומשמצאה, נבנו היסודות והוקם הבנין. מכאן ואילך, ככל שהוקשו יותר קושיות, כך גברה שמחתו. האתגר אף הוא גדל והפך עבורו לעונג מאין כמותו. היה זה מחזה משובב לב לראות כיצד בכל מקום העקוב הופך על ידו למישור. הוא לא בוחל בשום התמודדות עם שום קושיה, אדרבה, הן היוו עבורו אתגר אמיתי והתמודדות אמירה.

זו היתה עבורי המתנה הגדולה שקיבלתי בחיי.

'אם הנך רואה אותי כיום, ואני נראה כאברך' - הוא מסיים את דבריו הנרגשים - 'זה הכל בזכותו של אבי שלימדני תורה - ראש הישיבה שגידלני כבן בכל שנותי האחרונות, ולא אכחד אם אומר שכיום אני מרביץ תורה במקום חשוב, ומתענג על ספריו העמוקים של הראש ישיבה, וזוכה להבינם, כך שתוכל להבין עד היכן ברוך ד' סייע הראש ישיבה לעידי...'

מסיפור זה למדנו, שהגאון רבי דוד זצ"ל, לא היה רק גאון התורה וסולל נתיבותיה המזהירים, אלא הוא אף היה רך כקנה ברגישותו לכל יחיד ויחיד, לנסות לסייע בעדו להתקרב ולהתחזק בדרכו הצרופה.

'את זה רבי דוד ירש מאביו הגדול רבי מרדכי זצוק"ל' - אומר לנו אחד מבני המשפחה הקרובה - 'הוא היה מאהובי בית אבא...'

בימי השבעה, באנו אל האכלים. אנו נכנסים לחדר הספרים, המקום בו יושבים האכלים.

זה עידן שלא חזינו במרביצי תורה כה רבים היושבים יחדיו ומתאבלים על אבלה של התורה. אחד עשר כסאות הוצבו זה לצד זה, ועליהם התיישבו האחים החשובים, והבנים הנכבדים, לשבת שבעה על פטירת אבי וראש המשפחה. אחד הבנים קם לרגע ממקום מושבו, ובמרכז החדר נותר כסא ריק בודד.

פונה האח הגדול רבי משה שיבלחט"א לעבר אחיו, ואומר בעיניים דומעות - 'רק רבי דוד חסר כאן... הנה הכסא באמצע המיזם... כסאו של האח הגדול... אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות' - נאמר בפרשתינו בהעלותך, נותרנו שבעה אחים למול המנורה הבהוקת שנסתלקה מעמנו בשיא פריחתה והארתה.'

בני המשפחה הקרובה יושבים מכונסים עם עצמם, ואנו עם מעט מנחמים שהתקבצו בתחושה של אבל קודר, מבקשים לשמוע דוקא מהאחים הדגולים, בעיקר מאלו שהכירוהו מגיל קט לספר לנו שביבי אור מנוגה חייו הזוהרים של אחיהם הגדול שהיה להם לעיניים כל ימיו.

'אני זוכר' - פותח אחיו הגאון רבי משה שליט"א - 'מאז שרבי דוד נולד, הוא היה נדיר בגדולתו. כשהיה כבן ט' שנים, נסע

אבא זצוק"ל עם רבי דוד ועמי למרן החזון איש זיע"א, ושלא כדרכו הוא שאל מיד את אבא, היכן לומד הילד. ומשהשיב כי לומד הוא במסגרת חינוכית בת"א, ננער מרן החזון"א ואמר שיוציאו מיד ויכניסו לישיבתו [תפארת ציון שהיתה בנשיאותו], באומרו שראוי הוא שילמד במסגרת חזקה שתגדלו כראוי. וכך הוא הדריך את אבא זצוק"ל, כיצד לשמר מכל משמר את הפקדון המיוחד שהופקד בידיו.

מחותנו הגרא"ד זלניק שליט"א מוסיף לספר, שהוא שמע על כך בשם חותנו של רבי מרדכי - הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצוק"ל, שנשאל פעם באקראי כיצד זכה רבי מרדכי שילדיו גדלו כולם להיות מרביצי תורה בישראל. הוא השיב, שניתן היה לחזות בזמירות השבת כיצד רבי מרדכי שר ברגש את מילות הזמירות ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, והיה שב ואומר זאת פעמים רבות בכוונה גדולה, כשרעייתו הרבנית הצדקנית מרם מרים ע"ה כרתה אוזנה לשמוע ולכוין המילות.

'אני יכול להעיד' - ממשיך האח הגאון רבי חיים שליט"א - 'בתקופה שאבא זצ"ל היה חולה מאד גם במחלה הנוראה, הרופא הביע בפניו שהוא מתפעל מהמסירות של ילדיו למיטתו שלא משים הימנה ומסייעים בעדו ללא הפוגה. אמרתי שזו הכרת הטוב לאבא שכל כך השקיע בעבורינו כל חייו ודאג לחנכנו בדרך הצרופה לנו מדור דור. ואבא סיים ואמר בגילוי לב - אני יכול להעיד שבמשך כל חיי לא הסחתי דעת ולו לרגע קט מהילדים...'

כח השליטה ברוחו שנבעה מחשבה תחילה

'אם יש אלומת אור שעליה ניתן לומר שאבא זצ"ל הכי"מ היה ממש גדול במלא מובן המילה בה, היא השליטה העצמית ברוחו, כשהכל נבע ממחשבתו תחילה כיצד לכלכל את צעדיו בהתאם לנצרך הימנו על פי דעת תורה והלכה' - אומר לנו נרגשות בנו הגר"ר משה שליט"א.

דוגמא אחת ראויה לציון שתעיד יותר מאלף מילים על כח שליטתו בעצמו היא המאורע הבא.

כידוע במשך שנים רבות היה אבא מעשן הרבה מאד, כשתי קופסאות ליום, אך לפני כשמונה שנים ביום אחד הוא הפסיק לחלוטין את העישון ולא נגע יותר

עם מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטינמן שליט"א

בסיגריות עד יום סילוקו.

את הסיבה לכך אמר לי פעם אבא. ימים קודם לכן הוא היה בביקור אצל רופא, ושם נתוודע כי הוא מעשן יתר על המידה, וראוי להימנע מלעשות זאת מחמת הסכנה שבדבר. הרופא שמע על הרגלי העישון שלו, הבין שיקשה עליו להפסיק בבת אחת את העישון, ולכן הוא צייד אותו בכדורים שיקלו על הגמילה עד תומה.

משהגיע לביתו, לקח את הכדורים פעם ראשונה, ואז אמר לעצמו לפתע בדעתו הגדולה - וכי אני זקוק לכלי עזר שייסייעו לגופי להתגבר על הצורך לעשן, וכי אין אני יכול לשלוט על עצמי?! אם הדבר אינו ראוי וכדאי לי, אני אפסיק וחסל ענין הסיגריות, וכך הוה - הוא החליט בו במקום להפסיק ומאז לא עישן סיגריה אחת כל ימיו.

זו גם הסיבה שכל דבר היה עושה מיד ללא כל דיחוי, כי רגיל היה על לשונו - הרי בין כה צריכים אנו לעשות זאת, אז מדוע לדחות זאת מאוחר יותר אם ניתן לעשותו באופן מיידי...'

הוסיף הבן ואמר - 'כי יתכן שזו גם הסיבה שמעולם לא נטל על עצמו הלואות, ולא התחייב כלום מעבר ליכולות שעמדו

לרשותו באותו זמן נתון, זה לא רק בגלל מידת הבטחון שהיתה נסוכה בו בעוצמה מירבית כנכד לאסכולת נובהרדוק. אלא הסתכלותו כלפי כל החיים היתה - אם אין בידי לשלם עתה, מדוע שאקח הלואה וכי מאוחר יותר יהיה לי מהיכן לשלם?! אעשה לפי מה שיש ברשותי שזה רצון הבורא שכך אתנהג, וכך נהג כל ימיו שלא לדחות את הנצרך לעשות.

זו היתה הירושה הגדולה שלמד מאביו הדגול לשלוט בעצמו ולחשב תחילה את צעדיו בכל דבר וענין. סוף מעשה במחשבה תחילה.

'אם חפצים בדוגמא נוספת' - מציין בפנינו רבי משה שליט"א - 'ניתן לראות את שליטתו האיתנה גם במקרים קשים שאירעו עמו. לאחר שנתגלתה בגופו המחלה הנוראה, הרופאים שבישרו לו זאת, אמרו לו מה מצבך, והוא קיבל עליו את הדין כיהודי מאמין. לאחר מכן כשפגש את אחד הרבנים בישיבה, סיפר לו זאת בשלוות נפש, ואמר שהרופאים תיארו זאת באומרים שהמחלה הינה קשה, אך לא אמרו שזה ענין של ימים חלילה, אלא זה מתפשט במהירות ולא ניתן לדעת בדיוק כמה זמן יקח הדבר חלילה עד יום המיתה, ולכן אינני

גאונות שלא מצויה

שח אחיו הגאון רבי משה שליט"א, ששמע מאחד מחבריו לספסל הלימודים בהיות רבי דוד זצוק"ל ילד כבן ח' שנים, שהגיע פעם הרב הרצוג זצ"ל לתלמוד תורה בת"א, וביקש לבחון את התלמידים בפרק אלו מציאות, שזה עתה החלו התלמידים ללמוד גמרא לראשונה בחייהם. הוא שאל היכן מצינו בפרק זה בב"מ - 'אהבת ישראל' - ורבי דוד כהרץ עין השיב מיידית - בתחילת הפרק, כשנחלקו אביי ורבא אם ייאוש שלא מדעת קונה או לאו, למרות שהקשו על אביי בר פלוגתתו של רבא קושיא אלימה, אומרת הגמרא - 'תרגמא רבא אליבא דאביי' - הוא התאמץ מיד לסייע לבר פלוגתתו ליישב התמיהה מעליו, זוהי דוגמא לאהבת ישראל. וכל הנוכחים השתוממו...'

הסיפורים הללו באו לידי ביטוי בסיפורי מופת ופלא רבים שסיפרו כל רואיו במשך ימי השבעה. כך לדוגמא שח הבעל קורא בישיבה, כי מעולם לא היה צריך להראות לראש ישיבה היכן אוחזים בקריאת התורה כשעלה לתורה בשבת, מיד כשנפתח הספר תורה בסקירה אחת מהירה הוא זיהה מיד את המקום בו אוחזים ובירך את ברכת התורה.

כן העידו תלמידים רבים, שלא היה צריך לעיין בבואו לבית המדרש בכדי לראות מי נעדר ומי נמצא, סקירה חטופה מהירה הראתה לו תמונה בהירה בכל מצבת הבחורים בישיבה באותו רגע.

סיפור מופלא שח תלמידו רבי י. פלדהיים שליט"א, שלמד עמו בחברותא בהיותו תלמיד בישיבה לפני שנים רבות, והוא זוכר בקביעות שכשרבי דוד הלך לארון לחפש ספר, מעולם לא התמהמה יותר משניה, בסקירה חטופה זיהה מיד היכן מונח הספר ולקחו לעיון.

באחד הפעמים החברותא הביע בפניו את התפעלותו מכך, ורבי דוד בפשטותו משיב - 'זה לא דבר של מה בכך, החכמה היא לפתוח את הספר בדיוק באותו עמוד בו זקוקים אנו לעיין באותו רגע...', ומעיד אותו תלמיד, שהוא הבחין בכך שברוב הפעמים כשהוא פתח את הספר, היה זה באותו מקום בדיוק בו נזקק לעיין בספר.

גם קיצור הימים לא שינה דבר ולא גרם שיחרב עליו עולמו.

דבר זה ראו אצלו במוחשיות כל ימי חוליו, הוא עבר סבל כל יתואר, בבחינת גוילין נשרפין באש, שכל תקופה נשרף עוד גויל ואבר בגופו החלוש, ולעומת זאת אותיות התורה פרחו באויר, והוא התעמק ולמד בהם בכל כוחו לנסות להספיק בחיי חיותו כל מה שאיוה לעשות למען התורה.

דרך ארץ קדמה לתורה

אחיו הגאון רבי משה שליט"א מתאר כי בעוד גדלותו העצומה של אחיו הגדול בתורה ידועה היא לרבים, הן מתורתו שבעל פה והן מתורתו שבכתב, שמבין ח"י

חושב שסדר יומי צריך להשתנות בדבר מה, שכן אני הרי כל ימיי חייתי בידיעה שזמני קצוב מן השמים, ואין אנו חיים לעולם, וזה שעתה זמן חיי הינו קצר יותר מכפי שחשבתי תחילה, לא אמור לשנות אצלי את אורח החיים...'

הסתכלות זו גם היא נובעת מבהירותו אודות חיי האדם בעולמו, ובשונה מרבים שמזדעזעים לנוכח בשורת איוב שכזו, הוא היה בבחינת חכם הרואה את הנולד, וכפי שהיה רגיל לומר על דברי המקרא החכם עיניו בראשו - שהחכם רואה את הקיים בדעתו בראיה ברורה ולא בידיעה ערטילאית. כשראה את החיים האמיתיים לנגד עיניו, וידע שחייו יגמרו באיזה שלב,

ספריו ניתן לראות גאונות אמיתית ובקיאות נדירה בכל מקצועות התורה בעוצמה של דורות קדומים, הרי שאת החלק של הדרך ארץ שקדמה אצלו לתורה לא רבים מכירים עד היכן הקפיד בכך.

הוא נשא על שכמו את עולה של המשפחה כולה, במיוחד לאחר סילוקו של אבינו הדגול לפני כ"ד שנה, במסירות לא

אדם. בהקשר לכך אוכל לציין מה שסיפרו כאן רבים, שעם הגיעו לכפר חסידים נכנס ללמוד בכולל לאברכים מצוינים, אך ברור היה הדבר שהיה ברמה גבוהה בהרבה מיתר האברכים שהיו באותה עת, ולמרות זאת היה זה מחזה מרנין לב לראות כמה התבטל לישב בכל החבורות שנאמרו,

מרן הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל התבטא באוזני אביו הגאון הגדול רבי מרדכי זצוק"ל, כי עליו וגאון כמותו היה נדיר אף בדור קודם בזמנו של רבי שמעון שקאפ וכדומה, והוסיף לומר שעם רבי דוד יש לו שפת רמזים בשיעור, שרק הוא יכל להבין את רמזיו מכל בני השיעור.

הגר"ד (במרכז). לשמאלו אביו הגאון הגדול רבי מרדכי מן זצוק"ל ולימינו מרן הגר"א לופיאן זצוק"ל ולימינו חותנו הגאון רבי אליהו מישקובסקי זצוק"ל

של גאונות בתורה בעמקות עצומה. זו גם הסיבה שהוציא את ספריו בעניינים שכמעט יד אדם לא נגעה בהם, והוציא בהם מרגליות טובות ש'כל הרואה זאת אומר ברקאי', כלשון מרן האבי עזרי זצוק"ל בדברי הסכמתו ל'באר מרים'.

הרבצת התורה לתלמידי

'הגדלות שניכרה במסכת הרבצת התורה של אבא' - מתאר בפנינו בנו רבי משה שליט"א - 'היא דבר שקשה למצא בהיקפו ורמתו אף בימינו. בהיותו כלי מלא וגדוש בכל מקצועות התורה, הוא היה ככלי גדוש ששופך מעצמו לכל רואיו וסובכיו, כל אחד יכל לקבל ממנו ברמתו תורה רחבה מיני ים. תלמידיו הקבועים והמסורים שקיבלו רוב תורתם הימנו, זכו ליהנות מניחוח היין מידי יום ביומו וגדלו בעקבות כך עד מאד.

בנוסף, קבוצה נבחרת שהיתה לו קביעות לימוד עמם בספר שערי יושר, מנחת חינוך או ספר השרשים, מתארים עד היום, כי הקביעות הזאת חוללה בקרבם מהפך תלמודי לאין ערוך. בספרים אלו הוא מעולם לא הכין שיעורים מראש, הוא היה בא ולומד עמהם יחדיו, והתלמידים מתארים כמה קיבלו מכך, וגם כאלו שלא יכלו לעמוד בהבנת כל השיעור, ראו בחלקיו אותם הבינו צורת גישה לסוגיא, שגם בכוחה היה לפתח ולגדל בעומק העיון והמחשבה לאמיתיה של תורה.

מלבד זאת, הוא מעולם לא הסתפק בסדר היום, הוא נטל על שכמו עוד מחייב ועוד מחייב, וכל אימת שסיים דבר אחד ניגש מיידית לרובד נוס, ואף בו גילה צפונות וסלל נתיבות. תלמידיו מעידים נאמנה עד היכן היתה מידת הרבצת התורה שהגביהה כל אחד בהתאם ליכולותיו באופן מופלא.

הגיע כאן לנחם אחד מתלמידיו שהוא מלמד בתלמוד תורה לגיל הרך, והוא מתאר בהתרגשות כיצד הוא מעביר לתלמידיו הרכים מהי אהבת התורה האמיתית, וזאת רק משום שזכה לראות בשיעוריו של ראש הישיבה, אף שלא היה מאלו שהבינו את רוב הדברים, הצורה והלהט בו היה אומר את הדברים ושמח באמירתם, הפיח בי לעולמי עד ונראה לי אהבת התורה מהי.

טובת התלמידים היא שעמדה לנגד עיניו כל הימים. סיפור אופייני מתאר בפנינו אחיו הגאון רבי יוסף שליט"א - היה ראש

שאלו לנושא עליו כתב, ומשהשיב לו זאת, אמר מיד למרות שלא ידע זהות בעלי החידושים - שזוכר הוא את החבורה, ויש לו שני הערות להעיר על דבריו אלו, והחל לפלפל עמו... כשהכותב עצמו כבר כמעט שכח מה נכתב באותה חבורה...

אחיו מתארים עוד - שבכל ספק שהתגלה לאבא זצוק"ל בעריכת ספריו הנודעים 'דברי מרדכי' עליהם עמל בדקדוק רב, היה מתקשר מיד לבנו יקירו רבי דוד באומרו שהוא 'גברא רבה' שיכול להכריע דקויות בעומק העיון והלימוד.

אך למרות הגאונות שנבעה מכשרונותיו הברוכים שניחון משמיא, הוא מעולם לא הסתפק בכח זכרונו וכשרונותיו הברוכים, אלא עמל כל ימיו בשקיעות עצומה לנצל כוחו זה להגיע לאמיתיה של תורה בכל אשר למד כל ימיו. וחיפש בכל דרך אפשרית ליצור לעצמו מחייבים נוספים בעומק הלימוד בכל מיני מחוזות בים התורה ברמות שלא ניתנות לתיאור.

היטיב לבטא זאת הגה"צ רבי דוב יפה שליט"א כשנכנס לנחם ותוך כדי הדברים אמר - 'יש מעיינות רבים שראשיתם בכשרונות מבורכים כפי שהיו לראש הישיבה רבי דוד, אך הם לעתים מתייבשים או נמוגים. אצל רבי דוד, מלבד שהיה מעיין המתגבר, הוא העצים את מעיינותיו והפיח בהם טל תחיה בכל כוחותיו עד שהגיע לרמות בלתי נתפסות

'הרי נותרו דקות ספורות איך תוכלו להכין זאת בכמה דקות'...

השיב לו רבי דוד בפשטותו - 'מה אתה חושב שעשיתי כל הדרך, הכנתי שיעור למחר בישיבה, הכנתי את הדברים שאומר באזכרה, בניתי את תבניתו, ועתה אני רק צריך לסדר את הדברים שיעמדו על תילם...'.

'כל הדרך כששוחחתי עמו על עניינים שונים' - מתאר התלמיד בהתרגשות - 'בתוך זמן זה רבי דוד אחוז בשרעפיו, ובגאונות מופלגת הכין שיעור שלם למחר בבוקר, ודרשה לאזכרה הקרבה ובאה, ורק את סידורה המדויק נותר לו לעשות בדקות אלו'.

מאוחר יותר כשנכנס הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א לנחם את בני המשפחה, הם סיפרו לו סיפור זה, שאלו אחיו רבי משה - וכי יתכן כדבר הזה, שבתוך כדי דברים בנסיעה ניתן אף להכין שיעור תורני שלם?! אתמהה. ורבי חיים משיב בפשטות - עם כשרון כשל רבי דוד זה בהחלט יתכן...

אחיו הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א מוסיף לספר, שבצערותו הוא קיבל לעבור על מאות חזרות ששנלחו לקרן לירושלים הם שוחחו בעניינים שונים. לקראת סיום הנסיעה שאל רבי דוד עוד כמה זמן נותר עד להגעתנו, והוא משיב שנותרו דקות ספורות. 'אם כך' - משיב לו רבי דוד - 'אני צריך להכין את הדברים שאומר באזכרה'. התפלא תלמידו ושאלו,

דבר בעיני כל רואיו. מרן הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל התבטא באוזני אביו הגאון הגדול רבי מרדכי זצוק"ל, כי עליו וגאון כמותו היה נדיר אף בדור קודם בזמנו של רבי שמעון שקאפ וכדומה, והוסיף לומר שעם רבי דוד יש לו שפת רמזים בשיעור, שרק הוא יכל להבין את רמזיו מכל בני השיעור.

אחד מגדולי ראשי הישיבות ביטא זאת בדברי תנחומי - שלא היה הענין שרבי דוד היה טוב מאחרים בישיבה, הוא היה מושג אחר בגדלותו וגאונותו מכל בני הישיבה. יעיד על כך הענין שבסדר אמירת החבורות בין טובי הישיבה, כל אימת שנוצר מצב ולא היה מי שימסור את החבורה, היו פונים אליו זמן קצר קודם לכן, ומבקשים הימנו שימסור חבורה במקום מי שלא היה מוכן לכך, ובתוך דקות הוא הוכיח גאונותו העצומה באמירתה.

אחיו הגאון רבי אליהו שליט"א מספר להמחיש זאת, שתלמידו הרה"ג דוד ברכפלד שליט"א נסע עמו באחד הימים ברכבו מביתו בכפר חסידים לירושלים לאזכרה לתלמיד. במהלך כל הדרך לירושלים הם שוחחו בעניינים שונים.

לקראת סיום הנסיעה שאל רבי דוד עוד כמה זמן נותר עד להגעתנו, והוא משיב שנותרו דקות ספורות. 'אם כך' - משיב לו רבי דוד - 'אני צריך להכין את הדברים שאומר באזכרה'. התפלא תלמידו ושאלו,

ולמרות שהיה לעתים יכול באחת לפרוך ולסתור רעיון שלם - לא עשה כן מימיו, והוא עוד סייע בעדם לפתח את דבריהם. זו היתה שמחת חייו לשמוח בשמחת התורה של האחר.

'דבר זה ייחודי לאבא בכל תחומי החיים' - מתאר בנו בפנינו נרגשות - 'למרות שהוא מעולם לא נטל הלוואות, מחמת שהיה חדור במידת הבטחון ולא רצה ליקח הלוואה אם אינו יודע מאין ישיבה - בכל הקשור לאחרים היה מלוה כל מה שהגיע לידיו. לא היה שג אצלו כסף שיהיה מונח בביתו. אם קרה כך, הוא היה פוגש מכרים או שכנים שנישאו את ילדיהם, והיה מציע להם הלוואה, וכשהללו היו שואלים עד מתי ההלוואה, הוא השיב בפשטות - כשאני אשיא את בתי בע"זרת ד' תשאל אותי אם אני צריך זאת...'.

כך נמצאו בביתו שטרי חוב רבים, ולא אחת העידו לוויים שהצורה בה הלווה את מעותיו, נתנה להם סיפוק כאילו הם באים לסייעו בכך. זהו עין טובה לא מצויה, שאף בדברים שלעצמו לא עשה כן מעולם, לא פגע הדבר בעשייתו לאחרים מחמת היותו מטיב עם כל אדם.

גאונות מפעימה המחייבת כל אדם

גאונותו של רבי דוד זצ"ל, היתה לשם

רגילה. מקטנות הוא ניחון ברגש ההטבה לזולת שהיתה חלק בלתי נפרד מיישותו המרוממת. עוד בהיותו נער צעיר לימים כשנסע ללמוד בישיבה בב"ב, כל אימת שהיה חוזר לביתו בת"א היה מביא עמו סוכריות ומיני מתיקה לחלק לאחיו הקטנים, זה אינו דבר שבשיגרה, זהו כח הטבה מיוחד שהיה טבוע בו.

דומני שכח זה הוא למד במיוחד מאבא זצוק"ל. הרצון להיטיב ולסייע בעד כל אדם היה טבוע בדמו כפי שהנהיג אותנו אבא בכל שנותינו. לכן לא פלא שהתורה נשתמרה בקרבו והתפתחה עד שהצליחה להביאו לפסגות רמות, כי קיימה באמת כפי שאנו מצוים בדרך ארץ קדמה לתורה הלכה ולמעשה.

'אם חפצים אנו להגדיר את העין טובה שהיתה לאבא' - מתאר באוזנינו בנו רבי משה שליט"א - 'אבא היה אדם שהאמת היתה נר לרגליו, ולא היה דבר ששימח אותו כמו ידיעה נוספת בחידוש נפלא או פשט בהיר בסוגיא, ולא משנה מי אומרה. זו הסיבה שהיה רגיל לשבת בשיעורים כללים שמסרו ריעיו בישיבה, ותמיד היה מציין לטוב ששמע דבר חידוש כזה בשיעור, או שנקודה פלונית בשיעור מסוים האירה לו דרך במהלך בחידושי וכדומה. היתה לו עין טובה מיוחדת בכל הקשור ללימוד התורה שנאמרה מפי כל

**החשיגו הגה"צ
רבי דוב יפה
שליט"א (מיימין): "יש
מעיינות רבים
שראשיתם
בכשרונות
מבורכים כפי שהיו
לראש הישיבה
רבי דוד, אך הם
לעתים מתייבשים
או נמוגים. אצל
רבי דוד, מלבד
שהיה מעיין
המתגבר, הוא
העצים את
מעיינותיו והפיח
בהם טל תחיה
בכל כוחותיו עד
שהגיע לרמות
בלתי נתפסות של
גאונות בתורה
בעמקות עצומה."**

ישיבה שסיכם עם רבי דוד זצוק"ל, שתלמידו יבא לשבועיים ימים בלבד לישיבתו. כעבור שבועיים הבחור מתקשר לרבו ובתחנונים מבקש שרוצה הוא להישאר עוד בישיבה, שהוא כה מתעלה בה ומתענג על שיעורי ראש הישיבה. הראש ישיבה אומר בפסקנות כי בהיות וסיכם עם רבי דוד על שבועיים בלבד לכל היותר, אין הוא יכול לבקש עבורו להישאר בישיבה.

אלא שבטלפון בתוך כדי שיחה נודע הדבר לרבי דוד, והוא כהרגלו משיב בכירות - מה זאת אומרת אני מבקש מכם שתעשו לי טובה ותשאירו אותי כאן בישיבה, אם לו טוב והוא לומד כאן ראוי, ודאי שישאר כאן, ומדוע שלא יעשה כן להתעלותו...!

ייחודיות נוספת במסכת הרבצת התורה - שח באוזנינו בנו הג"ר משה שליט"א - 'הרי היו לו לאבא זצוק"ל הרבה סוגי תלמידים בכל תקופות הישיבה. ודבר פלא חזינו שרבים רבים חשים שהוא רבם שלימדום וחיכמם תורה בהדרתה. גם כאלו שבאו לחיזוק ולמנוחה בישיבה למשך שבוע או שבועיים בלבד, ולמדו עמו או שמעו את שיעוריו, התבטאו כעבור שנים שהם חשו כתלמידיו בקשר תורתי של קיימא.

כך סיפר אחד מגדולי מרביצי התורה, שבנו שהיה מבחירי ישיבה נכבדה, הגיע לסוף זמן לשבועיים ימים ללמוד בישיבה

לצורך מנוחה קלה, והוא סיפר כעבור תקופה, שמה שקיבל בשבועיים אלו מראש הישיבה, הותירו בו חותם גדול ממש בעומק הלימוד כמו שלא קיבל מאיש עד היום הזה.

אלומה נוספת ניתן לציין, שבמשך שנות חייו הוא קיבל מאות מכתבים ובהם שאלות בכל מקצועות התורה. במידת טובו הוא ישב לכתוב ברום תשובות מחכימות, שלא אחת התעבר לכדי קונטרסים שלמים, שמקבליהם ראו זאת כטל תחיה בעומק לימוד התורה.

תורה שבכתב ביגיעה לאמיתה

בשיחה עם אחיו הגאונים שליט"א, הם מעידים נאמנה, כי אלומת האור המיוחדת שניתן לאפיין את אישיותו, היא ספריו הרבים שגילו את כוחותיו המיוחדים בכל שטחי הלימוד והידע.

למרות שבכשרונותיו הברוכים - שח באוזנינו אחיו רבי משה שליט"א - 'הוא יכל לעמול פחות ולהגיע להישגים מרשימים ביותר, הוא לא ויתר כמלא הנימה על עמל ויגיעה בכל דבר וענין, וכך התנהל בכל מערכותיו הלימודיות.

בני הבית מעידים שבאמתחתו מחברות שיכולות לספק ספרים רבים מאד בכל מקצועות התורה. לאחר פטירת אמו שנסתלקה בפתע פתאום בצעירותה, החליט להנציח את זכרה בהוצאת ספריו העמוקים

על תורה רחבה שלא האירו אחרים את אורם המיוחד. לכן הוא פתח את היד החזקה, ודלה מבארו את הלכות מלכים, כשחש שאלו הלכות שכמעט אין איש שם על לב לבארם, והוא כהרגלו נכנס לעומקם של דברים בכל הכוחות, ואחר שראה כי טוב, לא הותיר פינה מכל הלכות אלו שלא העלה בהן מצולות ותגליות של ממש, עד שהצליח להפיק בפרק זמן לא ארוך ג' כרכי 'באר מרים' שהינה בארה של תורה, המגלה עוצמתה והדרתה, וכן בהלכות ממרים וחובל ומזיק שאין יד כל אדם ממשמשת בהם'.

אך לא רק בהלכות אלו הוא עמל כך, כך היתה דרכו בכל תחום בו עסק ולמד, במיוחד בפרשיות התורה, בהם היה רגיל לעסוק מידי שבת בשבתו בלימודו שנים מקרא, והיה מעלה בשבת עצמה רזים טמירין, כשהיה מפרק כל מקרא ומקרא, להוכיח קבל עם ועולם, כונת חכמינו באומרם שכל תג ותג שבו ניתן לדרוש ממנו תילי תילים של הלכות, והוא כדרכו היה לוקח פסוק, שנראה היה תחילה ללומד הממוצע כפסוק בהיר וברור, ומקשה עליו קושיות רבות, לעתים

עשרות ממש, ואז כל השומעים, אם זה בשיעוריו לפני חבר מקשיבים מהישיבה, ואם זה בבית לפני בניו וחתניו שהתענגו על כך מידי שבת בשבתו, היו מתמלאים בתחושה כיצד יתכן שהפסוק שרק לפני רגע היה בהיר וחד, נהפך למקשה אחת תמוהה...

ואז רבי דוד כהרגלו היה מפיח רעיון גאוני, המבוסס על מקורות איתנים, הגיון בריא ועמקות מופלאה, והיה מראה באחת כיצד מתיישבות כל הקושיות אחת לאחת, והמקרא הצליח להתברר עד תום, ולהוכיח קבל עם ועולם מתיקות התורה מהי, ועמילות התורה עד היכן היא יכולה להתממש.

אחיו רבי אליהו שליט"א מתאר בהתרגשות, שפעם ניגש אליו בן עליה שרצה לבחון את כוחותיו הברוכים, הוא הגיש לו מחברת וביקש שיכתוב בה תירוצים על כל הקושיות של הגליון הש"ס, עליו נותר מרנא הרעק"א בצע"ג, והוא כמחווה לאותו אדם, ישב וכתב זאת על גליון, והגיש לו את המחברת מלאה בתירוצים שהם נופך ספיר ויהלום בהבנות מחודשות בכל ים התלמוד.

כן כתב תירוצים כמעט על כל הספר קשבא דקשייטא, שכדרכו הרחיב דרך קושיות אלו ובנה מערכות שלימות סביב השאלות הללו.

כך היה עושה בכל ענין בו עסק. סיפר אחיו הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א שפעם באמצעו של שיעור ביקש מאחד הבחורים שיביא לו מסילת ישרים, והבחורים חשבו שהראש ישיבה הולך למסור להם שיחת מוסר והתפלאו לשם מה נזכר בכך באמצעו של שיעור תורני באחת הסוגיות המוקשות.

רק משהגיע הספר, הוא הקריא להם כמה משפטים, הקשה קושיות אלימות והוכיח כיצד ממשפט אחד של המסילת ישרים ניתן להוציא רעיון מפעים בביאור סוגיא מוקשית בתלמוד.

אצל התלמידים זו לא היתה פליאה, הם היו רגילים לראות את רבם, שבכל דבר וענין בו עסק יכל לגלות מצולות, ולהאיר יהלומים ממש לאמיתה של תורה, ובזה היה כוחו הגדול בהוצאת ספריו הייחודיים.

'לא אחת' - מוסיף בנו רבי משה שליט"א - 'אבא היה מקבל מכתבים ובהם נשאל שאלות קשות וסבוכות בענינים שונים, והעמקתו הביאה לכתבת קונטרסים שלמים בענין, שהיו מאוחר יותר תשתית לספריו תהלה לדוד על שו"ע אורח חיים.

כעוצם גאונותו כך גודל פשטותו!

סיפר מנהל הישיבה, הרב שלמה הומינר שליט"א, האיש שעמד לימינו למעלה מעשרים שנה:

כולם הכירו את עוצם גאונותו בלימוד, אך אנו הבחנו בעוצם גאונותו גם בענייני דעלמא: היינו מגישים לו מסמכים שונים ומשונים בענייני הישיבה, הוא היה "סורק" את החומר במוחו הגאוני במהירות שיא, ומיד "מצלם ומאחסן" הכל בתוך המוח.

וגם כעבור תקופה ארוכה היה זוכר כל פרט ופרט מאותם מסמכים!...

ולצד עוצם גאונותו הבחנו בגודל פשטותו:

בכל פעם שהייתי נכנס אליו להתייעץ בענייני הישיבה היה אומר: מה זה קשור אלי? זו החלטה שלך! בתוך כדי כך היה עובר על השאלות והמסמכים במהירות שיא, ומחווה כבדרך אגב את דעתו הגאונית. בצורת הבעתו הפשוטה - האופיינית והייחודית...

פעם, כאשר הצטרכנו להיעזר באחד מ'שלוחא דרבנן' הודעתי לו שאבקש מאותו נציג ציבור להתקשר אליו לראש הישיבה "מדוע?!" קטע אותי "אם זה צורך הישיבה, תן לי את מספר הטלפון" ומיד חייג בעצמו.

לפני מספר שנים, כאשר המצב הכלכלי הצריך את עזרתו לגייס כספים אצל בוגרי הישיבה, היה תמיד ממריץ ומעודד "מתי צריך לנסוע? למי עוד אפשר להתקשר?" וכשהיה נכנס לבתים וקיבלו אותו בכבוד מלכים כיאה לראש ישיבה שבדרך כלל לא פקד בתי נדיבים היה מבטל את כל הכבוד במחי יד, ואומר במתיקות "לא לצורך זה הגעתי. אלא לתכל'ס..." והיו מילותיו הפשוטות והישירות פועלות את פעולתן באופן נפלא!

אמונה צרופה ופשוטה בבורא

למרות הכשרונות והגאונות שבלמודו הביאוהו לפתח צדדים ועמקות בכל ענין בו עסק, אמונתו המוחשית והרגשתו כי הכל מאת ד' הוא היתה מופלאה ממש. הוא היה כאדם התם ביותר, ללא כל התחמיות.

דוגמא זעירה מציינים חתניו - באחד הימים נגנבו לו מביתו כמה חפיסות של סיגריות שהובאו לו ע"י אחד מחתניו. מששמע זאת התבטא מיד באומר - כנראה מאת ד' היתה זה, ובאו בכך לאות לנו כי מן הראוי להפסיק לעשן. אמונה תמימה ופשוטה.

מך החזו"א זצוק"ל כתב שהרבה מפטטים בדברי אמונה, אך בשעת מבחן אין הדבר נראה אצלם כחלק מהווייתם. אצל הגאון רבי דוד, גם בעתות מצוק, האמונה

ניכרה בו היטב. גם כשקיבל לפני כשלש שנים את המחלה הנוראה התייחס לכך באמונה פשוטה. הוא דאג שהשתדלות הנצרכת עליו לעשות תיעשה, ומעבר לכך הכל מאתו יתברך.

מעיד על כך בנו הרה"ג אליהו אליעזר שליט"א - 'לעתים היתה התדרדרות במצבו בגלל טיפול מסוים או תרופה מסוימת שנטל, מעולם הוא לא אמר או חשב שיש לתלות זאת בגורם זה, הוא אמר לנו בקול ברור - בשעת מעשה הייתי צריך לעשות זאת, וכך עשינו, כל מה שקרה לאחר מכן מאת ד' הוא'.

כן היה בעניני שידוכים, היה ממעט בהשתדלות, כי האמין שהדבר נגזר משמים, והתבטא על כך לא אחת שלא הפסיד מכך דבר.

'גדלותו העצומה באמונה צרופה

אחים בהספידא דהתם קאימנא

נתגלתה בכל הקשור לייסוריו במלא זוהרה - מספר לנו בנו הג"ר משה שליט"א - 'הרי מקטנות סבל ייסורים ומכאוב שלא אחת חייבו אותו לשכב במיטתו מתפתל בייסורים למשך זמן מה מידי יום. אך אבא צוק"ל בזמן זה קבע לו סדרי לימוד מיוחדים של תורה, משניות והל' לשה"ר, שהלימוד בהם היה קל יותר בעבורו. גם כשנודע לו ברבות השנים שיש דרך מיוחדת שהתגלתה ודרכה ניתן לסלק את הייסורים הללו לגמרי, הוא לא הסכים באומרו שבהיות ועתה אין הדבר פוגע בסדר יומי, חפץ הוא שיהיו הייסורים הללו מנת חלקו ככפרת עוונות.

חנני מתארים בפנינו - ראו אצלו במוחשיות מהי אמונה תמימה. לאחר פטירת אחותו הרבנית ח. פינקוס ע"ה באופן טראגי, הוא שר יממה לאחר מכן בחג הפסח במשך כחצי שעה את מילות ההלל 'מאת ד' היתה זאת היא נפלאת בעינינו' ועיניו דומעות.

עולם התורה ללא רבי דוד אינו כשלפניו

בימים אלו, כשעיני רבים דומעות ומסרבות להאמין שהאילן הגדול נקטף בשיא פריחתו, מצינינים רבים את החסר הגדול, לא רק בגאונות שמתאימה לדורות קדומים, אלא בכל הליכות האדם באשר הם.

נוכל לסיים בדברי אחד מריעיו הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א שאמר בתנחומי בני משפחתו בהתרגשות - חכמינו אמרו 'ראיתי בני עליה והן מועטין', לא רק כפשטות האימרה שבני עליה ברמתו של רבי דוד הם אכן מועטים ממש, אלא גדלותם העצומה היא שלמרות עלייתם הרבה, הם מעולם לא ראו זאת להתגדל בה, אלא מיעטו עצמם וניצלו את כל כוחותיהם להגדלת כח התורה בכל חלקיו המסועפים להגדלת התורה בתפארתה.

נתחזק כולנו בדרכיו הזוהרות, נראה תפארתה של תורה מהי - ועל דא קא בכינא - מי יתן לנו תמורתו!!

הרב ה. וילנר

בשיח אחיו הגאונים של הגאון המופלא רבי דוד צוק"ל על אחיהם הגדול, ועל דמותו הנעדרת בשיא פריחתה. הסיפורים קולחים וזכרונות הגעגועים ניכרים היטב בקולותיהם, ניסונו לדלות מעט משיחם ושיגם, בתיאורם המופלא לדמותו הנערצת. ההתפעמות גוברת עם הם נוכחים כי כגודל גאונותו וגדלותו בתורה בכל מרחביה, כך מידת טובו וענוותנותו גדולה לאין ערוך.

שח אחיו הגאון רבי חיים שליט"א שרבים מאלו שהכירו רוב גאונותו הבלתי מצויה, הביעו התפעלותם, כיצד לאחר מערכות גאונות שהצליח ברוב עמלו לסדרם ולפרסמם, לא ראו עליו שום התנשאות, וככל הנראה הוא חש כי לפי כשרונותיו ככל הנראה אין בכך חידוש גדול שעלול להביאו להתנשאות. 'בדרך כלל אנשים כאלו הופכים עם השנים לרחוקים מבני עמם, ואילו הוא נשאר שלם במידותיו' - הוא אומר בכאב.

מוסיף אחיו הגאון רבי משה שליט"א, שזו לא היתה רק התנהגותו הכללית, אלא

רגישותו המוחלטת לזולת, היתה בלתי מצויה, כשהכל נעשה מתוך פשטות אמיתית. שמעתי מאחד מתלמידיו שעלה מארגנטינה והגיע ללמוד בשיבה, הוא סיפר שביום הראשון להכנסו לשיבה, הבחין בו רבי דוד, ומיד פנה לעברו ודרש בשלומו, והתעניין אם הסתדר בכל צרכיו כאן בשיבה. התלמיד שהופתע מכך שראש השיבה ניגש אליו למקומו, אמר בפשטות - שאינו רוצה להטריח את ראש השיבה, והוא מוכן לבא למקומו לשוחח עמו... השיב לו רבי דוד בפשטותו האופיינית - אתה טרחת לבא מכאלו מרחקים ללמוד בשיבה, וכי לא אטרח אני לרדת אליך בשל כך?!

זו רגישות בלתי מצויה, שנבעה מאמת פנימית מוחלטת שאיפיינה את דרכו כל הימים.

אחיו הגאון רבי אליהו שליט"א ממחיש את העונה שהשריש אף בבני ביתו, שבשנותיו המוקדמות יותר, כשהתקשרו לביתו וענתה אחת הבנות, וביקשו את הראש ישיבה, היא אמרה שכנראה זו טעות... התברר שכלל לא ידעה שאביה נושא בתואר ראש השיבה דכפר

חסידים...

'עד כמה היתה רגישותו בשליטה מוחלטת' - שח אחיו הגאון רבי יוסף שליט"א - 'ניתן ללמוד מסיפור אותו סיפר בעל המעשה. היו שני בחורים משיבה מסימת שרצו להתקבל בשיבתו, ולחצו לקבלם, והוא קיבל אחד מהם שהיה מצוין, אך לבסוף אותו בחור הלך למקום אחר ולא הגיע לשיבתו.

לאחר זמן מה טילפנו מאותה ישיבה לבקש על הבחור השני שהיה חלש יותר, שיקבלוהו לשיבה. רבי דוד ענה בפשטותו - שאופן התנהגותם לא היה כשורה עם אותו בחור שנדבר לגביו שהוא יבא לשיבה, והיות ועכשיו הוא כועס, הוא אינו אומר את התשובה, שמא אינה אמיתית ללא נגיעות. הוא ביקש שיטלפנו אליו למחרת, ואכן כך היה הם טילפנו למחרת והוא קיבל את אותו בחור לשיבתו.

'אם מדברים על מבט אמיתי לחיים' - מוסיף אחיו הגאון רבי אליעזר שליט"א - 'תמיד היה רגיל על לשונו לומר, שאצל אבא ואמא לא לימדו מה מותר ומה אסור, כל החיים היו בעבור הילדים, וכך ידעו כיצד להתנהג. הוא המשיך זאת בחייו, כפי שסיפרו שניגשו לפניו פעם בשאלה מה הדין באדם שאביו אומר לו כך, ואמו אומרת כך, האיך הוא ינהג... תמה רבי דוד כמי שאינו מבין - וכי יש מציאות כזו שהאב אומר כך והאם אומרת כך...'

כשמדברים אחיו הגאונים שליט"א על מידת ההסתפקות במועט, עולים בזכרונם הגעגועים מבית אביהם הגדול רבי מרדכי צוק"ל, ומבית הסבא הגה"צ רבי הלל ויטקינד צוק"ל. לדידם רבי דוד המשיך ביתר שאת את הפשטות והצניעות שהיתה מנת חלקם כל הימים, וביתר שאת.

כך מספר אחיו הגאון רבי ישראל מאיר שליט"א, ששמע מבנו שבאחד מימות החורף הגג דלף וטיפות מים החלו לזלוג לחדרי הבית, הברירה שהיתה בידם היתה להחליף את הרעפים, שהינה הוצאה יקרה. כששמע זאת רבי דוד אמר בפשטותו האופיינית - הרי להחליף רעפים עולה ממון רב, ואילו להניח כמה דליים בכדי לקבל את כל מה שדולף מן הגג, הרי הוא זול בהרבה, אז עדיף לעשות כך ולחסוך בהוצאות מיותרות.

הוסיף על כך אחיו הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א, שבאחד הפעמים אמרו לו שזכה לתן בניחותא וכלי חובות את ילדיו, עקב שחי כל חייו בצמצום, ולכך גמלו לו משמאי בחסד גדול מדה כנגד מדה. רבי דוד התנער באחת ואמר בפנותו לבני הבית - 'וכי חיייתם בצמצום, הרי היה בבית כל מה שנצרך, מה היה חסר...'

זו גם הסיבה שבעטיה כל גמל חסד עם האחרים, זה לא רק בגלל מידותיו הנעלות, הוא ראה בצרכיהם כאילו הם צרכיו האישיים, והיטיב לבטא זאת באומרו על דברי חכמינו שכל המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, שהכונה היא שהוא מרגיש שהצורך של חברו זהו צורך שלו ממש... נאה דורש נאה מקיים.

אחיו הגאונים שליט"א מתרפקים על סיפורי הגאונות שנודעו אודותיו, שללא ספק נדירים ביותר לא רק בדורינו, אך הייחודיות היתה שלא הסתפק רבי דוד במתנת השמים שזכה בה, אלא עמל לזכות דרכה בכל הניתן בחיי חיותו, עד שהעפיל לגבהים רמים. היטיב להגדיר זאת אחיו הגאון רבי אליהו שליט"א, שאבא זצ"ל היה תמיד אומר שאף אם רבי דוד היה חי בדורות קודמים הוא היה מהגאונים שבדור... זכורני שפעם חשב על סברא מוקשית, ואמר בפשטות שלקח לו זמן רב לחשוב על כך... כששאלוהו כמה זמן הוא השיב - 10 דקות... אחיו הגאון רבי משה שליט"א מוסיף לספר, שרבו מן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל היה אומר תמיד לאבא, שבשיעור בפנינו עם רבי דוד הוא מדבר ברמזים, שאיש מלבדו לא מבין כלל כמה דברים אמורים...

אחיו רבי חיים שליט"א מספר ששמע מאחד מתלמידיו, שחזר פעם מנסיעה מב"ב, לאחר שהיה כל היום בנסיעה וחזר מאוחר לביתו, הוא נשכב במטה מותש וחלש. הגיע אחד מתלמידיו לשאול דבר מה, ורבי דוד פונה ואומר - אני מוכרח לומר לך מה התחדש לי ברכבת בחזור, והרצה כשלושת רבעי שעה את כל חידושי מהנסיעה... לאחר 10 דקות נוספים אמר הבחור שהוא אינו מחזיק ראש לתפוס דבריו הגאונים... השיב לו רבי דוד בפשטות - יתכן, אבל אני מוכרח לומר לך מה התחדש לי בנסיעה... והיו הדברים מאירים כנתינתם מסיני.

'הצדקות היתה נר לרגליו כל השנים' - משחזרים אֶחיו בערגה - 'אם רוצים להבין עד היכן' - מתאר אחיו הגאון רבי אליהו אציין מה שסיפרה פעם רעייתו הרבנית שתבלחט"א שפעם לאחר נסיעה מתישה וטיסה ארוכה באמצע הלילה הוא קם והסתובב, שאלוהו מה אירע לו, ואמר שנרדם וכל הזמן חלם שאומר פסוקי ק"ש עוד פעם ועוד פעם, הוא נתעורר בבהלה וזכר שלא התפלל תפילת ערבית...'

מן הראוי לסיים בדבריו של הנפטר שאמר פעם בהספדו של חכם גדול - המוריד דמעות על אדם כשר, היינו שכל אחד רואה מעלה מהזוית שלו, ומוריד עליה דמעה, וזוהי הכונה שהקב"ה סופרם להמעלות, ועי"ז למדים ממנו, והיא זכות לנפטר שלומדים מאותן מעלות ומשמרים את זכויותיו בהליכה בדרכיו כל השנים.

'הרחבות שבעמקות' למד העמקות שברחבות'

ח"י חיבוריו של הגאון רבי דוד יצחק מן זצוק"ל, מהווים יצירה ייחודית בעולם התורה. ביקשנו לגלות את סודם בעזרת רעו, הגאון רבי יעקב ישראל בייפוס שליט"א - ר"מ ישיבת 'כנסת חזקיהו' לצעירים ומחבר הסדרה הנודעת 'ילקוט לקח טוב'.

דוד גרוס

אחת החוויות הייחודיות תחת צילו - מתרפק הגאון רבי יעקב שליט"א לסיטואציה ששוב לא תשוב לעולם - הייתה לשהות עימו ב'קידוש' או בשמחה אחרת בישיבה. הוא היה קם לנאום, נוטל חומש ביד ועורם ערימה של קושיות. נהג להתנצל בפני האורחים שהוא לא הולך לעכב אותם עוד הרבה זמן, אך לפי תוכן הדרשה הסוף לא היה נראה לעין, שכן ניצבו כאן כל כך הרבה קושיות!
ואז זה היה קורה: בהינף אמירה אחת הציב יסוד נפלא. יסוד בעל משקל סגולי עצום שמוסס תחתיו את כל הקושיות!...

בימי חייו עלי אדמות זכה להוציא לאור ח"י ספרים: באר מרים, שלושה כרכים גדולים על הרמב"ם הלכות מלכים. יד מלך, על הרמב"ם הלכות חובל ומזיק. יד מלך, שני כרכים על הרמב"ם הלכות ממרים. די באר, על התורה, מהדורא קמא ומהדורא תניינא. תהילה לדוד, ח"א סימנים לפי סדר שו"ע חלק אורח חיים; ח"ב סימנים לפי סדר שו"ע חלק אבן העזר. סוכת דוד, עמ"ס סוכה.

מהו הברית התיכון של החיבורים? מי יכול לגלות את "הקוד הגנטי" שלהם? שתי תכונות יסודיות חולפות בין שיטי החיבורים: 'הרחבות שבעמקות' למול 'העמקות שברחבות'. מצד אחד אנו

מוצאים את הגאון זצוק"ל מעמיק בסוגיות בהן כבר העמיקו ראשונים ואחרונים, אך למרות זאת הוא מצליח לחדש ולהרחיב בצדדים מחדשים בהם לא נגעו קודמיו. בגלותו שגם במקומות עמוקים ניתן להרחיב. ולהעמיק. ולהרחיב. הוא אשר אמרנו: 'הרחבות שבעמקות'!

אך מאידך אנו מוצאים אצלו את 'העמקות שברחבות', היינו שהוא מפליא להעמיק גם ב"מים רדודים", במקומות בהם לפי מושכל ראשון לא ייתכן כלל להעמיק!... כן. גם בגמרות חלקות. "מישוריות". העמיק בפלפולא חריפתא. וכפי שסיפר אחיינו, הרה"ג הלל מן שליט"א, שכאשר חיבר את ספרי אסופות ההערות היה פונה אל דודו הגדול באותם דפים "יבשים" עליהם כמעט ולא חידשו כלום... ובתוך שבוע היה מקבל ערימה של הערות עמוקות!

הוא אשר אמרנו: 'העמקות שברחבות'!

הגר"י בייפוס: כל מי שפותח את אחד מספריו עומד נפעם מההיקף עצום, ובהכל

מדובר באומר הבא מן החדש, שלא מן המוכן, אלא תוכן שדרש מבעליו עמל בפני עצמו. ואת החידושים הללו אנו מוצאים אצלו גם במקומות בהם אחרים לא חידשו! לא אשכח איזו התרוממות רוח שררה אצלו כאשר הוציא לאור את ספרו 'יד מלך' על הלכות מלכים. הוא התבטא אז שאנו מצויים במלחמה עם תנועת הציונות, והנה הוא זכה - דרך הכנת ספרו - להגות בהלכות מלכות ישראל האמיתית "דורך און דורך"!

נכנסנו ללמוד בכולל האברכים בערך באותה תקופה. האברכים היו מוסרים 'חבורות', אך מה שהוא מסר היה תמיד ללא כל השוואה לאחרים. ים של קושיות מימין ומשמאל, אחר כך יסוד נפלא בשילוב ידיעות ממקומות שלא דווקא קשורים לסוגיה... אך מצד תוכנם הפנימי משתלבים היטב ביצירה!

הגר"י בייפוס: אמנם, מלבד היצירתיות התורנית שהתבטאה בכל ספריו, הייתה לו חיבה מיוחדת לחיבורו 'די באר' על התורה בו ראה ביטוי של "קידוש השם". מדוע?

חסד ואמת מן ינצרוהו

בשיחה מרגשת עם בנו הגר"מ משה שליט"א ר"מ בישיבת דברי מרדכי, אנו מגלים כי למרות עלייתו בסולם הגבהות לרמות שאינן ניתנות לתיאור - בכל הקשור לכח ההטבה ועשיית החסד הוא התנהג בפשטות ואצילות שכמעט לא נראתה כמותה.

בניין הישיבה
"כנסת חזקיהו"

איש מידות

הרב ה. וילנר

כל אלו שבאו בימי השבעה ובכו והצטערו כאילו נפטר להם אדם קרוב ביותר, וזאת למרות שלבני המשפחה היה נראה שרבי דוד בקושי הכירם. זה נבע מחמת שבאמת ידע לתת את הערכה הנכונה לכל אחד בקירבה אמיתית, עד שהשני חש כי הוא קרוב עמו עד מאד.

'מיד לאחר ההלויה הגיע איש מבני הכפר בלבוש כפרי' - מתאר בפנינו בנו בהתרגשות - 'וביקש לקרא לרבנית ואמר לה כי רבי דוד היה ידיד גדול שלי, ואף אחד לא יודע כמה טובות הוא עשה עבורי...'

בימי השבעה בא אחד השכנים שרחוק באורחות חייו מהנפטר, כשהוא ממרר בככי ללא הפוגה, ואמר - 'לפני כמה שנים הלך לי אחי הראשון והיחיד, ועתה איבדתי אח נוסף בפטירת ראש משפחתכם...'

איש אחר מהכפר הגיע ואמר בדמעות - שלפני כשלושים שנה הוא לקח את ראש הישיבה

היה מצטט, מהמלבי"ם כמדומה, שיש בכך משום קידוש השם להראות ולגלות כיצד כל מילה ומילה בתורה הקדושה הינה מדוקדקת. והרי בחיבורו 'די באר' עסק הרבה גם בדיוקי לשון והוכיח כיצד הן משתלבות לפי הפשט באותו מקום.

ובכלל; ה'די באר' על שתי מהדורותיו הינו מלא וגדוש בגאונות, לומדות, יסודות, מוסר והרגשים שכולם יחד נארגים והופכים למסכת אחת של "קידוש השם"! הם גם מאופיינים בידע מקיף בפרשני התורה.

יודעי דבר אומרים ש"חדר הלידה" של חידושיו על התורה היה בשעת אמירת "שנים מקרא ואחד תרגום" שאז היו מתנצצים החידושים ואחר כך פיתח אותם למערכות. בשבתות בהן התקיימו שמחות, הבחנו כיצד בשעת קריאת התורה הראש שלו עובד. עד הקידוש כבר היה מוכן בנין מפואר... שכן לא היה שייך אצלו כלל ועיקר "איבער זאגן עפס א ווארט" (לצטט איזה ווארט)

מעל כל חיבוריו מרחפת מקוריות כזו באופן שקשה "לחקות" את יצירותיו, ואינני יודע אם יקום לו אי פעם "מתחרה".

לנסיעה קצרה מהכפר, והחום שהעניק לו ראש הישיבה כל הדרך, כשהוא מצטט את משפטי העידוד שאמר לו כל הדרך, הישרה בי אירת חברות שנקשר עמו בצורה מיוחדת כל כך, עד שמתקשה אני לעכל את האבידה שהיתה בשבילי דוגמא של כזה ראה וקדש.

כל זה הוכיח לנו שאבא זצ"ל, היה באמת עם כח רצון והטבה מאין כמותו. המיוחד אצלו שזה היה אמיתי, הוא לא עשה זאת כמצות אנשים מלומדה, והיה כדרכו מחשב כל דבר כיצד ייעשה הדבר לפי השו"ע החמישי של הלכות בין אדם לחבירו בשלימות.

יעיד על כך המאורע הבא, שהוא דוגמא אחת מיני רבים, המעידה יותר מכל על חכמתו בכל הנוגע לזהירות שלא לפגוע חלילה באף אדם.

כידוע, מתוקף תפקידו כראש ישיבה הוא הרבה ליסוע לחתונות תלמידיו גם מחוץ לעיר, ולא אחת אף מחוץ לגבולות הארץ. אך בהיות שכך, לא היה מרבה ליסוע לחתונות של ידידים ושכנים מבני הכפר כשהם התקיימו מחוץ לעיר, בהיות ולא רצה ליסוע הרבה ולבטל מזמנו ועמלו.

אך על דבר אחד הקפיד עד מאד, שאם היה נוסע לחתונת תלמיד המתקיימת בעיר מסוימת, ובדיוק באותה עיר היתה בערב זה חתונה נוספת של תושב רכסים, ולא דוקא מקורב אליו ביותר, הוא היה מקפיד ללכת ולשמחו בשמחתו.

אלא שכאן הוא נתקל בבעיה, שכן אם היה מגיע ומציג עצמו שבא במיוחד לשמחה זו, היה הדבר פוגע בעיני אחרים קרובים יותר מבני עיירתו, שהוא לא נסע לשמחתם. ואם יאמר שהגיע למשהו אחר ורק במקרה קפץ לשמחה זו, הרי זו תהיה פגיעה בשמחה, שנראה הדבר כאילו בעל השמחה אינו ראוי לכך שיבא במיוחד לשמוח עמו בשמחתו.

לכן במחשבה תחילה, כהרגלו, היה אומר בקביעות את הנוסח המדוקדק - אני שמח שהיתה לי ההזדמנות להיות כאן בעיר ולשמוח בשמחה המיוחדת שלכם, שהרי אם הייתי דר כאן בעיר ודאי הייתי בא, אז שמחה היא לי שהוצרכתי להיות כאן בעיר, ובאתי לשמוח באמת בשמחתכם...

היטיב לתאר זאת אחד מתלמידיו, שפעם הוא היה בחתונת תלמיד באולמי

וגשל, ובאולם הסמוך נישא באותו לילה נכדו של דודו הגאון רבי יעקב אדלשטיין שליט"א, ואך טבעי היה שיכנס ויראה עצמו שבא במיוחד לחתונה זו. אך רבי דוד לא יכל לתת לתחושת ערמה זו מקום בעולמו, ומיד כשנכנס לחתונת האחיין באולם הסמוך, אמר כהרגלו את הנוסח המדוקדק, שזכה להיות כאן בשל ענין אחר, ולכן שמחה היא לו לקיים חובתו להשתתף בשמחה זו.

החסד להיטיב עם כל אדם

אחיו הגאון רבי אליהו שליט"א מספר בהתרגשות, כי שמע מאחד האברכים שצפה בוקר אחד ברבי דוד יוצא מביתו זמן מה קודם התפילה, בלוויית יהודי מרושל עטור בליות, וצועד עמו ברחוב הישיבה. הדבר היה בעיניו לפלא, מה לאותו אדם ולראש הישיבה זמן קצר קודם תפילת השחר בישיבה.

רק לאחר שבירר זאת התגלתה לו האמת, שאותו יהודי בא בשעת ליל לכפר לאסוף מעות בעבור נישואי בתו, וסיפר על קשייו הרבים, ורבי דוד כהרגלו לסייע לכל אדם, ליווה אותו לבתים הסמוכים אליו, באומרו שאם הוא יתלווה אליו לבטח יוכל להשיג יותר מעות לצרכיו.

לאחר מכן הוא הכניסו לביתו, דאג לו לארוחה דשנה והפציר בו שישאר לנום בביתו את שנת הליל, ומיד עם שחר ליווה אותו לתחנת האוטובוס להראות לו הדרך. דוגמא קטנה נוספת לרגישותו לזולת,

הגרי"ד (מימין) בבחורתו בישיבה

ניתן לציין, שהוא היה רגיל גם ברום מעמדו כראש ישיבה להרים כל טלפון ציבורי שצלצל בעת שעבר בקומת הישיבה, כשהגיע הדבר לאוזנו. עד כדי כך שפעם התקשרה בתו לבקש שיקראו לבעלה הלומד בבית המדרש בישיבה, ובדיוק ראש הישיבה הרים את השפופרת ושאל לשם האדם שזקוקים לו, וכששמעה הבת את קולו של אביה - שאלה בפליאה - אינני מבינה לאן התקשרתי, הביתה! והוא השיב בפשטות, 'לא, התקשרת לישיבה, אבל אני הרמתי את השפופרת ואקרא לבעלך מיד'.

כשרבים הביעו פליאה כיצד מתנהג כך ראש הישיבה ואין הדבר יאה למעמדו, הוא ענה בפשטות - הרי אם מתקשרים סימן שצריכים משהו, כמו שדופקים בדלת, פשוט הוא שאם ניתן הולכים מיד לפתוח, ולא משנה מי פותח הדלת, כך הוא בענין זה אם משהו צריך לעזרה וכי לא אסייע לו במבוקשו?!

החסד עם התלמידים

מוסיף לתאר אחיו הגאון רבי משה שליט"א, שההתחשבות שלו בעזרה לאחרים לא ידעה גבולות. באחת השנים בהיותו בישיבה, שח לו אחד הבחורים כי הוא מתקשה בשמיעה, אך חפץ הוא להיכנס לשיעוריו של ראש הישיבה שנודעו בייוחדיותן. ראש הישיבה שאלו בעדינות כיצד יוכל להבין את השיעור אם אינו שומע כראוי, והוא משיב שהוא קורא מעולה את

השפתיים וכך יוכל לקרא את שפתי הראש ישיבה ולהבין את שיעורו.

למחרת כשהגיע רבי דוד לאמירת השיעור, שפמו היה מקוצץ, וכך הקפיד על כך במשך כל אותה שנה, שלא יפריע לאותו בחור להבין את השיעור כראוי דרך קריאת השפתיים.

עוד שמעתי, שפעם אחד הבחורים בטעות טפח לו טפיחה על השכם כאילו הוא היה אחד הבחורים, ואמר לו תצא מהחדר שכשאני יסתובב אחר כך לא אראה אותך ותתבייש בדבר.

והבחור נפגע מאד כשהבחין שעשה כן לראש הישיבה שישב בלא בגדי הת"ח שלו ונראה היה מאחור כאחד האברכים. רבי דוד שהבחין זוית עינו במבוכת אותו בחור לא הסתובב, והראה לו כאילו הוא עסוק בדבר מה ואינו יכול להסתובב אליו, והכל בכדי שחלילה לא יפגע ממעשהו...

אחיו הגאון רבי משה שליט"א מתאר בפנינו סיפור מופלא המעיד על החסד שהיה נוהג בתלמידיו וכל סובביו, כהרגלו רוב שנותיו כשהיה מגיע לישיבה היה מוריד את הבגד ת"ח שבו, היה מתיישב בספסל האחרון ומתעמק על תלמודו.

באחד הימים הגיע בחור צעיר לבדוק את הישיבה והתיישב על יד רבי דוד והחל ללמוד, תוך כדי שהוא בוחן את הישיבה והתנהלותה. הוא ניצל ההזדמנות שרבי דוד ישב לצידו, ונראה היה לו כאחד השייך לישיבה והחל לשאול אותו שאלות על הישיבה, ורבי דוד בפשטותו משיב לו אחת

בהיות רבי דוד בחור מבוגר בישיבה צעיר שזה עתה נכנס לישיבה, מסתובב סביב שולחנות חדר האוכל ותר אחר מקום פנוי בו יוכל לסעוד את ארוחת הצהריים לאחר בוקר מפרך בלימוד. מזוית עינו, ננער כאחת ורץ לעבר אותו בחור, וקרא לו לשבת עמו בשולחן המבוגרים, תוך שהוא דואג לו למנה הגונה, ומפטיר אחריו שזכאן יוכל לסעוד מידי צהריים את ארוחת הישיבה.

לאחת על כל שאלותיו. לבסוף כשנשאל מה תפקידו בישיבה השיב בענוות חן - אני מסדר מה שצריך כאן בישיבה, אם חסר למישהו אוכל אני דואג לו, אם לבחור חסרה מיטת לשינתו, אני דואג לו, ואם נצרך הדבר שיאמרו שיעור בישיבה אני גם עושה זאת...

רק לאחר מכן בתפילת ערבית כשהבחין ברבי דוד יושב צמוד לחזן, וגילה שהאיש שישב לצידו היה ראש הישיבה בכבודו ובעצמו, הוא נדהם לגודל פשטותו וחכמתו.

סיפור אופייני שח אחד מבני הישיבה, שראש הישיבה היה צועד מידי שחר לתפילת שחרית בישיבה, ובדרכו היה עובר דרך אחד מבנייני הפנימיה. באותו בנין בקומת הקרקע ניתן להבחין מבעד לחלונות בבחורים שהיו שוכנים בו, אך רבי דוד שידע שראייתו יכולה לפגוע בבחורים הנמצאים בשעה זו בחדרם, תמיד היה מסיט את עיניו לצד השני בדוקא בכדי שלא יהיה צל של פגיעה בזולת.

סיפור נוסף שמעתי מאברך ת"ח, שבהיות רבי דוד בחור מבוגר בישיבה בפוניבו, הוא ראה אותו פעם כשהיה בחור צעיר שזה עתה נכנס לישיבה, וראהו מסתובב סביב שולחנות חדר האוכל ותר אחר מקום פנוי בו יוכל לסעוד את ארוחת הצהריים לאחר בוקר מפרך בלימוד. משראה שאינו מוצא מקום ריק לשבת בו, יצא מחדר האוכל כלעומת שבא.

רבי דוד שאחז את הענין בזוית עינו, ננער כאחת ורץ לעבר אותו בחור, וקרא לו לשבת עמו בשולחן של המבוגרים, תוך שהוא דואג לו למנה הגונה, ומפטיר אחריו שזכאן יוכל לסעוד מידי צהריים את ארוחת הישיבה.

גם כשנצרך להעיר דבר מה, הכל היה נעשה בשמחה תחילה ובצורה מאלפת לבל יפגע מכך איש. סיפר אחד מתלמידיו שהוצרך לאחר לימודיו כאן בישיבה ללמוד בישיבה חסידית דבר מסוים שלא יכל ללמוד כאן, והוא ידע שהדבר אינו לרצונו כל כך של ראש הישיבה שלו רבי דוד. משפגש בו ניסה להמעיט ולהסתיר זאת, אך כשרבי דוד שאלו היכן הוא נמצא כיום, לא היתה לו ברירה והוא השיב את האמת.

החזיר לו רבי דוד בפשטותו - הרי זה טבעי שאם למדת בכפר אז לאחר מכן הלכת לחסידים שכן הישיבה היא 'כפר חסידים', ובה שחוק על פניו, לבל יפגע אותו בחור מאמירתו זו.

ב . ר א ם

משנת הייסורים היא אחת הפרשיות שאינספור קולמוסין נשתברו כדי להנהיך את הגישה היהודית בעב הענן הזה.

השורות שלפניכם, הם סיפורו של תלמיד חכם מובהק אשר התורה היתה עצם מהותו ונשמתו. בתוככי האוירה היומיומית האפורה, לימד את סובכיו פרק גבורה נפלא. כיצד נלמדים אצל 'למדן' שכמותו 'סורים של אהבה'.

רבי דוד שימש בבוואה חיה של ההלכה הפסוקה: "לברך על הרעה בדעת שלימה ובנפש חפצה כדרך שמברך על הטובה... כי הרעה לעובדי ד' היא שמחתם וטובתם כיוון שמקבל באהבה מה שגזר עליו השם, נמצא שבקבלה זו הוא עובד את השם" (או"ח רכ"ב ג')

בכלל, רבי דוד טען כי אנשים במצבו נוטים להיתלות בכל קנה רצון. הוא לא סבר כך. ברור שיש מקום ל"השתדלות", אבל מה שחורג מהמקובל, חורג מחובת ה"השתדלות".

ידעתי שהכל זה זמני...

יום הדין תשס"ט. היכלה של "כנסת חזקיהו" ברכסים מלא מפה לפה בבני הישיבה ובחניכיה ואברכים תושבי הישוב. התפילות בוקעות רגיעים לזכות בשנה טובה. וכשהגאון רבי יצחק שליט"א ניגן בחרדה: "כבקרת רועה עדרו... כן תעביר ותספור ותמנה ותפקוד נפש של חז"ל..." איש מהמוני המתפללים לא

פילל כי ראש הישיבה הנערץ 'מסומן'... בסיומו של 'זמן חורף' החלו החשדות. החלה סדרת בדיקות מתישה ובימי הדין' ש'בין פסח לעצרת' הגיעה התוצאה המרה ל'ע. המחלה הקשה מקנת בגוף שכולו גמרא, רמב"ם, ראשונים ואחרונים. בד בבד עם ההשתדלות הטבעית והדרישה ברופאים תגובתו הראשונית היתה: מעולם לא הסתובבתי עם תחושה שאני אחיה לעולם. ידעתי שהכל הוא ענין זמני. ברור שכמה שיותר זמן כאן בעולם זה יותר טוב כי יש עוד הרבה מה לעשות הוא בעצמו אמר לפני כמה שנים לבחור שהגיע לתקופה ללמוד בישיבה והתבטא כי הוא רק 'זמני' כאן, רבי דוד הגיב מיד: גם אני 'זמני' פה....

הרבצת תורה בעל פה ובכתב

בכל תקופות המחלה הוא דבק במטרה להמשיך לחיות. ללמוד ולהריץ תורה עד כמה שניתן. לא חסך מעצמו כלום בכדי שיוכל לתפקד כרגיל. אמירת שיעורים בישיבה, תקופה ארוכה אפילו 'שיעור יומי' המשיך לומר ואח"כ 'שיעור כללי'. מה שהכביד עליו לא היה המאמץ הפיסי הכרוך באמירת השיעור אלא המתח סביב השיעורים שאם באמצע לא יוכל לומר שיעור, אז בני אותו ועד ישארו בלי שיעור. אבל ברגע שיכל לומר שיעור, גם אחרי קריסת מערכת,

אני גם 'זמני' כאן...

בשלושת שנות חייו האחרונות לימד ראש הישיבה ד"כנסת חזקיהו" זצ"ל דעת איך בגיא צלמוות, ליד טיפולים מצמררים וטביעת אצבעותיו של מלאך המוות ניתן לערוך ספר עמוק בסוגיות של 'קדשים'. יסורים קשים ומרים זיככו את גופו שהיה כולו תורה עד תום. בעזרת בני המשפחה הרחמה אנו מנסים לתאר תקופה מרה זו.

הגרי"ד מובל לחופתו

כשהתאושש, הגיע לישיבה ואמר שיעורים.

בזמנים כשכמעט לא יכל לצאת מהבית היה מתאמץ לצאת לתפילות בישיבה למנחה או למעריב הגם שלקחו אותו ברכב והיה אי נעימות להטריח וכל כך התנצל לקבועים שלקחו אותו וכשהיה חוזר מהתפילה היה מותש לגמרי, לא ויתר על תפילה בישיבה אם אפשר.

עד סוף 'זמן חורף' האחרון מה שהחיה אותו היה הספר "תהילה לדוד" שגמר לערוך על 'קדשים' במהלך החורף הכינו להדפסה ישב שעות לערוך את הספר. הוא אמר למישהו בחתונה כששאלו איך הוא מרגיש: אני מרגיש מאד רע עד המחשב (הוא כתב בעצמו את חידושי על המחשב) ואז אני שוכח....

אחרי ההתדרדרות היה מאד חלש והיה קשה לו לשבת ולכתוב. תלמידים קנו לו כסא יותר נוח שיוכל לשבת. היה זה הקלה בשבילו כי בכסא רגיל חשב קודם עד שהגיע למחשב ולחזור למיטה היה קשה ללכת ולחזור מאד קשה ועכשיו נשען קצת אחורה וממשיך הלאה.

גם כשחש ברע עם כל תופעות הלוואי המקובלות במחלה נוראה זו, חזר מיד לעומקה של סוגיא וכשגמר את הספר אמר בכאב: זה נגמר להיכנס לספר חדש הרגיש שזה לא שייך.

הכל במידה...

בני המשפחה מספרים כי בכל הזמנים הקשים תמיד ראה את נקודת האור. רבי דוד דיבר בצורה ברורה וראה את ה'רחמים' בתוך הרופא הרב ראובן פאקר הי"ו מרכסים מאד התמסר אליו, הרבה מעבר לרגיל והיה רבי דוד מדבר על כך שהקב"ה נותן בתוך מצב כזה רופא שנעים איתו והוא מתמסר במיוחד. בבית החולים היה יום שהלך 'בסדר' (כשלא היה צריך להמתין מדי הרבה לבדיקות ולטיפולים) לא גמר להודות על כך שהכל במידה זה נמדד לא לסבול. לא היה פעם שלא היה עיכוב שלא הדגיש את זה.

כשעבר עליו יום ללא כאבים או כשמשככי כאבים התחילו לעזור מי שנכנס הביתה לא גמר להודות: 'אתם לא יודעים מה זה להודות שלא כואב', אמר.

הרגשתי יותר טוב

כל החיים ובמיוחד בתקופה הקשה של המחלה הוא מיעט בלהטריח את הזולת. למעשה בני המשפחה היו סביבו כל הזמן בשביל לעזור לו. אבל הוא מצד עצמו לא קרא לעזרה והיו צריכים לבדוק מה עושה, רק בדברים הכרחיים היה קורא אם בכלל. היה מתייסר לילות שלמים ולא העיר את הרבנית תבלחט"א

כשהוא מאד מתאמץ להסתדר לבד. לכל רופא ולכל אח מהצוות הרפואי ידע לומר מילה טובה וידע לשבח ולפרגן וכולם נקשרו עמו בעבותות אהבה.

בני המשפחה מדגישים לנו כי רבי דוד מאד הוקיר טובה על כל התחזקות בתפילות וקבלות לזכותו. כשספרו לו שהיו כינוסי חיזוק ביקש שיוודו למארגנים ולפעמים אמר הרגשתי יותר טוב היום שהיה יום תפילה, אתם מועילים לי בזה.

לא נשמע טרוניא

בחנוכה תשע"א שב לביתו אחרי תקופה קשה ששהה בטיפול נמרץ בסנת חיים היה מעמד מרגש ב'שהחיינו' שעשה בסיום ימי החנוכה על בגד חדש ובחידושי תורה שכתב באותם ימים פתח בהודאה לבורא עולם שהצילו ממוות לחיים.

הוא ידע את מצבו לאשורו אך תמיד קיווה כי יכול להיות טוב יותר. לכל אורך תקופת המחלה, אפילו פעם אחת!!! לא התלונן ולא נשמע ממנו נדנדו של טרוניא על יסוריו וכמעט שלא דיבר על כך.

עין בעין ראה מי שסר לראות, כיצד מתנהלים חיים - כל תנועה ותנועה, ברצונו יתברך. כיצד חיים וכיצד מתים עפ"י רצונו המוחלט של מי שציווה את החיים ואת המוות!